№ 207 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאָדזשער טאָגעבלאַט

22-טער יאהרגאַנג. | 4 września 1929 r. | מיטוואָך, כ"ט מנחם-אב תרפ"ט. | רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47.

מאַקדאָנאַלד גיט אָפּ אין גענף אַן ערקלערונג

אַז די לאַגע אין ארץ-ישראל איז בעהערשט

אנגענומען געוואָרען אַלע מיטלען, אַז אַזעלכע געשעהענישען זאָלען זיך מעהר נישט ווידערהאָלען.

מאַקדאָנאַלד'ס שלום-אַפּעל צו די מאַכמעדאַנער און די יודען

נ ע נ ף, 3 (יטא) אויף דער היינטיגער זיצונג פון פעלקער-בונד האָט פּרעמיער מיניסטער מאַקדאָנאַלד אָפּגעגעבען פאָלגענדע ערקלערונג:

איך גלויב, אַז איך ברענג צום אויסדרוק די מיינונג פון יעדען מיטגליד פון פעלקער-בונד, אויסדריקענדיג די קרבנות פון די ארץ ישראל געשעהענישען אונזער סימפּאַטיע און אונזער פערזיכערונג פאַרטצוזעצען אונזער פּאָליטיק. ווען עס איז איינגעשטעלט געוואָרען די אידעע פון מאַנדאַט, האָט דער פעלקער-בונד אויף זיך גענומען די אונטערנאַציאָנאַלע פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר איהר דורכפיהרונג. די דאָזיגע פעראַנטוואָרטליכקייט וועט אויסגעפיהרט ווערען. איך פערזיכער אייך, אַז די סיטואַציע אין ארץ ישראל איז פולשטענדיג בעהערשט. קיין שום ראַסען-קאָנפליקט, קיין קאָנפליקט בכלל דאַרף דאָרט דורכאויס נישט זיין. איך בעט אייך, נישט צו מאַכען קיין אויספיהרונגען פון יודישער, אָדער אַראַבישער זייט, ווייל דאָס פערמעהרט נאָר די אונצופריעדענהייט. דאָס ברענגט אַרויס אונאָרדנונג, וועלכע כאָטש עס זאָלען נישט זיין געווען די פערבייגן, מוז דאָס אונטערדריקט ווערען, כדי איינצוהאַלטען דעם שלום, וואָס עס איז די אויספיהרונג פון דער פּאָליטיק, וואָס איז אַרויסגערופען געוואָרען דורך גרויס-בריטאַניען, דורכ'ן מאַנדאַט און דעם פעלקער-בונד.

איך בין זיכער, אַז הן די מוסולמענער הן די יודען וועלען איינשטימען מיט אונז און זיך שטעלען אויפ'ן דאָזיגען שטאַנדפּונקט. קיין שום פערברעכערישע טעט קאָן נישט ערלויבט ווערען, ווייל דאָס איז אַ פערברעכען. קודם כל מוז דאָס בעהערשט ווערען. אונזער צווייטע פליכט איז צו אונטערשטיצען די אַלע בעדינגונגען און מען וועט דאַר געפינען מיטלען, אַז אַזעלכע געשעהענישען זאָלען זיך אין דער צוקונפט מעהר נישט איבער'חזר'ן.

ראַמזיי מאַקדאָנאַלד

פּרעמיער-מיניסטער פון גרויסבריטאַניען, וועלכער בעטייליגט זיך איצט אין די זיצונגען פון דער פעלקער-ליגע אין גענף.

אינדיען און ארץ ישראל.

לאָנדאָן, 3 (יטא) פון באָמביי (אינדיען) מעלדעט מען, אַז דאָרט זאָל איינבערופען ווערען אַ סעסיע פון אינדיש-מוסולמענישען קאָמיטעט צוליב די געשעהענישען און ארץ ישראל.

וועגען אַ יודיש-אַראַבישער רעגירונג אין ארץ ישראל.

לאָנדאָן, 3 (יטא) „דיילי ניוס" האָט היינט פערעפענטליכט אַ אַרטיקעל פון בערימטען אויטאָריטעט און די ענינים פון נאָהענטען מזרח, שול בעי, און וועלכען דער שרייבער זאָגט זיך אַרויס וועגען דער אַדמיניסטראַציע-פאָרם אין ארץ ישראל. לויט זיין מיינונג וואָלט די בעסטע זאַך געווען, אַז די רעגירונג און א"י זאָל זיין אַ יודיש-אַראַבישע. גרויס-בריטאַניען זאָל דאָרט בלויז האָבען אַ פּאָליטישע וואַך.

די רעדאַקציע פון „דיילי ניוס" בעמערקט דערצו, אַז סיי די יודען, סיי די אַראַבער וועלען דערויף נישט מסכים זיין.

סולטאַן איבן סאַוד און די געשעהענישען אין ארץ-ישראל.

לאָנדאָן, 3 (יטא) דער סעקרעטאַר פון סולטאַן איבן סאַוד, וואָס ווייזט איצט אין לאָנדאָן, האָט ערקלערט, אַז דער סולטאַן איז אַ פריינד פון ענגלאַנד און ער בעדויערט שטאַרק די געשעהענישען אין ארץ ישראל. ער גלויבט, אַז די מאַנדאַט-מאַכט האָלט אויף דאָס גלייכגעוויכט און יושר צווישען יודען און אַראַבער.

אַראַבער אַטאַקירען ווייטער יודישע קאָלאָניעס

אַלע אַנגריפען אָפּגעשטויסען דורכ'ן ענגלישען מיליטער

ארץ-ישראל רעגירונג בעזייטיגט יודישע פּאָליציי אין תל-אביב

דער ועד לאומי פאָדערט צו לעגאַליזירען די זעלבסטשוץ און צו בעפרייען די אַרעסטירטע יודען. — מאַסען-אַרעסטען פון אַראַבער אין חברון.

דער ישוב נעמט אויף גינסטיג טשענסעלאָר'ס אויפרוף, אַראַבער פּראָטעסטירען

ענגליש מיליטער שלאָגט אָפּ אַטאַקעס פון אַראַבער אויף יודישע קאָלאָניעס.

ירושלים, 3 (יטא) נעכטען און היינט האָבען אַראַבער אין פערשידענע פונקטען פון לאַנד אַטאַקירט די יודישע קאָלאָניעס, די אָנפאַלען זענען אָפּגעשטויסען געוואָרען דורכ'ן מיליטער.

דער ישוב נעמט אויף גינסטיג טשענסעלאָר'ס אויפרוף.

ירושלים, 3 סעפּט. (יטא) טשענסעלאָר'ס אויפרוף איז דורכ'ן ישוב אויפגענומען געוואָרען גינסטיג. אין אַ געשפּרעך מיט די פאָרשטעהער פון ועד לאומי האָט זיך טשענסעלאָר אָנגעזאָגט צו לעגאַליזירען די זעלבסט-שוץ. די יודישע פאָרשטעהער האָבען אָבער אָנגעוויזען אויף די נויטוועגדיגקייט צו לעגאַליזירען די זעלבסט-שוץ צוליב די בעדראָהענדע לאַגע און גליל העליון וחתחתון, ווייל די איצטיגע טרויעריגע ערפאַהרונג האָט עס שוין בעוויזען. דער ועד לאומי פאָדערט אויך פון טשענסעלאָר'ן צו בעפרייען די יודען, וואָס זענען אַרעסטירט געוואָרען ווייל מען האָט בעי זיי געפונען געוועהר אָהן ערלויבניש.

באריכט פון דער עקזעקוטיווע אין ירושלים

וועגען די געשעהענישען אין דער פאַריגע וואָך.

לאָנדאָן, 3 סעפּט. (יטא) די ציוניסטישע וועלט-עקזעקוטיווע אין לאָנדאָן האָט היינט בעקומען פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין ירושלים אַ דעפּעשע, אין וועלכער עס ווערט אָפּגעגעבען אַ באריכט פון דער פאַרגאַנגענער וואָך. דאָס ווירטשאַפטליכע לעבען אין ירושלים איז געוועזען פּאַראַליזירט. מאָנטאָג פון דער פאַריגער וואָך איז תל-אביב בעשאָסען געוואָרען און דער פאָרשטאָדט פון שטאָט, עס זענען דאָ געשטאָרבען צו געווינסע צוזאַמענשטויסען. דינסטאָג האָט זיך שוין די שיסעריי נישט בעגאַנגען. דאָס ווירטשאַפטליכע לעבען און תל-אביב איז אָפּגעשטעלט.

דינסטאָג פון דער פאַריגער וואָך איז קאַסטיניע געגענזייטיג צוריקבע געוואָרען. 3 קאָלאָניסטען זענען דערהרג'עט געוואָרען. די אַראַבישע באַנדעס זענען גוט אָרגאַניזירט. זיי האָבען אפילו געהאַט אַנ'אויטאָ, וואו זיי האָבען איינגעאָרדענט אַנ'אַמבולאַנס. זיי האָבען אויך מיט זיך מיטגעבראַכט פעסלעך מיט נאַפט, מיט וועלכע זיי האָבען אונטערגעצונדען די קאָלאָניע.

מאָנטאָג פון דער פאַריגער וואָך איז פערברענט געוואָרען חולדה. די קאָלאָניסטען האָבען זיך געראַטעוועט. געפאַלען איז בלויז מיט אַ חלוצישען טויט אפרים טשיזשיק, וועלכער האָט געקעמפט ביז דער לעצטער מינוט. אפרים טשיזשיק איז אַ ברודער פון בערימטען העלד ישכר טשיזשיק, וועלכער איז אין 21 יאָהר געפאַלען בעי תל-חי.

די קאָלאָניע קאַפוראַט (?) איז אויך געוואָרען פערניכטעט. אין קאַמף בעי בית שאן זענען דער'הר'געט געוואָרען 2 יודען. פיל קלענערע קאָלאָניעס זענען געגנצליך פערניכטעט געוואָרען. די גרויס פון די שאָדענס נאָך נישט פעסטגעשטעלט. צווישען די קלענערע קאָלאָניעס געפינען זיך אויך ובגיאל און חיטין.

די יודישע געזעלשאַפט פון ישוב איז אויפגערעגט צוליב דער פעלינער און פערשטענדניש פון געוויסע רעגירונגס פאַקטאָרען.

מאָנטאָג האָט זיך אויפגעלעזט די יודישע פּאָליציי אין תל-אביב.

דאַנעגען האָט דער דיסטריקט-קאָמיסאַר מיטגעטיילט, אַז עס איז נישט רוביג דער מיינונג פון מיליטערישען גובערנאַטאָר, אַז די יודען זאָלען פּענען זוועגע געשעפטען אין יפו, ווייל ער קאָן נישט גאַראַנטירען פאַר דער רוה.

בעת די רעוויזיעס פון דער פּאָליציי בעגלייטען זיי אַראַבישע סקויטען. אויך אין חיפה קומען פאַר רעוויזיעס. דאַגעגען ווייסט מען נישט פון קיין רעוויזיעס בעי די אַראַבער.

דער דיסטריקט-קאָמיסאַר האָט נישט געפונען פאַר נויטיג קיין איינמאָל צו בעזוכען תל אביב. די יודישע פּאָליציי אין תל-אביב איז אַראָפּ אין דעמיסיע. צו זיי געהערען אויך יודישע פּאָליציאַנטען, וועלכע זענען בריטישע בירגער. די בריטישע פיהרער נישט-יודען האָבען נישט בעקומען קיין דעמיסיע. אין דער זעלבער צייט זענען אָבער צוגענומען געוואָרען נייע 50 פּלאַצען אין דער זשאַנדאַרמעריע.

מען קעהרט זיך שוין אום אין די קאָלאָניעס

ירושלים, 3 סעפּט. (יטא) אַלע מאַנסבילען פון דער קאָלאָניע סוד חמעלה האָבען זיך שוין צוריק אומגעקעהרט אַהיים.

אין ירושלים, יפו, חיפה, שכם

נישט דערלאָזט צו אַראַבישע דעמאָנסטראַציעס געגען אויפרוף פון הויך-קאָמיסאַר

ירושלים, 3 (יטא) היינט האָבען די אַראַבער אין ירושלים געפּלאַנט צו מאַכען אַ דעמאָנסטראַציע, צו פּראָטעסטירען געגען אויפרוף פון נציב העליון. די רעגירונג האָט אָבער אָנגענומען שטרענגע שריט די מאַניפעסטאַציעס נישט צו דערלאָזען. דאָס זעלבע איז אויך געווען אין יפו, חיפה און שכם.

שווערע שטראָף פאַר שולדיגע!

לאָנדאָן, 3 (יטא) „טיימס" לאָזט היינט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער גערוכטס-אַקציע און א"י, אַז לגבי די שולדיגע וועט נישט אָנגעווענדעט ווערען קיין אונדיווידועלע, נאָר אַ שווערע קאָלעקטיווע שטראָף.

וואָס פאָדערט די אַראַבישע עקזעקוטיווע?

די שולדיגע זענען יודען און פּאָליציי...

ירושלים, 3 (יטא) דער אַראַבישער עקזעקוטיוו האָט אַרויסגעשטעלט אַ פאָדערונג וצו שאַפען אַ אונפּאַרטייאישע אויספאָרשונגס-קאָמיסיע. ער איז זיכער, אַז די שולדיגע וועלען דאָן געפינען ווערען בלויז צווישען יודען און דער פּאָליציי.

פרייטאָג—תענית-צבור אין לאָנדאָן

לאָנדאָן (ספּ.) אויף פרייטאָג איז בעשטימט געוואָרען אַ זיצונג פון אַד-„אַגעניז" און פון אַקציאָנס-קאָמיטעט מיניסטראַטיווען קאָמיטעט בעי דער ...

טרויער-פערזאַמלונגען און פּראָטעסט-דעמאָנסטראַציעס אין דרום-אַפריקאַ

יאָהאַננעסבורג, 3 (יטא) היינט איז דאָ איינגעאָרדענט געוואָרען אַ גרויסע טרויער-פערזאַמלונג מיט אַ דעמאָנסטראַציע. עס זענען אויך געמאַכט געוואָרען הזכרות נאָך די קדושים.

מאַסען-אַרעסטען צווישען אַראַבער

ירושלים, 3 (יטא) דאָס ענגלישע מיליטער פיהרט דורך מאַסען-אַרעסטען צווישען די אַראַבער אין חברון און לפתה. אין חברון זענען אַרעסטירט געוואָרען 21 אַראַבער. אין לפתה 200.

ווילנער קהלה גיט 10 טויזענד זל.

פאַר די געליטענע אין ארץ-ישראל

ווילנא (טעלעפאָניש) די ווילנער קהלה האָט אַסיגנירט 10 טויזענד זל. פאַר די געליטענע אין ארץ ישראל.

היטלער'ס חברה פערוואונדעט עטליכע יודען און געשענדעט אַ בית-עולם אין דייטשלאַנד

בערלין, 3 סעפּט. (יטא) אין דער שטאָט עמערסטיק (?) איז היינט געקומען צו אַ בלוטיגען צוזאַמענשטויס פון דייטשע פאַשיסטען און יודען. עס איז דאָ פיל פערוואונדעטע יודען. אין דער זעלבער צייט האָבען כוליגאַנעס געשענדעט דעם יודישען בית-עולם.

ענטדעקט א פערשווערונג געגען טשאנג קיי שעק

אנדערהאלבען מיליאן פאלשע דאלארען זיינען פערשפרייט געווארען אין אמעריקא

פאליציי ארעסטירט 30 מיטגלידער פון דער פעלשער-באנדע און קאנפיסקירט 60 דרוק-מאשינען און 40 קלישען.

רומעניש׳ער קריגס-מיניסטער ערלויבט צו בילדען א יודישען לעגיאן

פערשווערונג אויף׳ן כינעזישען מלוכה-פרעזידענט

ח י ע ן, 8. (סטפא.) די צייטונגען מעלדען פון שאנכאי, אז דארט איז ענט-רעקט געווארען א פערשווערונג געגען כינעזישען מלוכה-פרעזידענט טשאנג קיי שעק. אין דער פערשווערונג זאגען געווען בעטייליגט אייניגע מיטגלידער פון דער נווארדיע. די פאליציי האט בעציימענס ענטדעקט דעם געפלאנטען אטענטאט.

ענדעקט א ריזיגע פאבריק פון פאלשע דאלארען אין ניו יארק.

בערלין; (ספ.) די בערלינער צייטונגען מעלדען פון ניו-יארק, אז די דארטיגע געהיים-פאליציי איז געפאלען אויף די ספורען פון א ריזיגער אפערע מיט געפעלשטע דאלאר-באנקנאטען. אויפ׳ן סמך פון געפונענע דאקומענ-טען איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז די פעלשער האבען בויז ארויסגעלאזען העכער א האלבען מיליאן 20 דאלארדיגע באנקנאטען.

אין דער פאבריק פון פאלשען געלד האט מען קאנפיסקירט 5 מיליאן פאלשע פיקאטען. 30 פערזאן פון דער פעלשער באנדע זיינען שוין געפאכט געווארען. 60 דרוק-מאשינען און 40 קלישען זיינען פער׳חתמ׳עט געווארען. מען שמועסט, אז די פעלשער-אקציע איז געווען א גוט-צוגעטראכטע און צוגעשניטענע אקציע מצר די סאוויעטען געגען דער אמעריקאנער וואלוטע.

רומענישער קריגס-מיניסטעריום ערלויבט צו בילדען א יודישען לעגיאן.

בוקארעשט (ספ.) און בוקא-רעסט איז געלטען פארגעקומען א גרויסער פראטעסט-מיטינג געגען די געשע-העניש׳ען אין ארץ ישראל. אויפ׳ן מי-טינג איז מיטגעטיילט געווארען, אז דאס רומענישע קריגס-מיניסטעריום האט ערלויבט צו גרינדען א יודישען לעגיאן וואס זאל העלפען די יודען אין קאמף געגען די אראבער.

די פינאנץ-אמטען מוזען נעמען אין אכט די בעשלוסען פון די שאצונגס-קאמיסיעס.

וו א ר ש א (מעלעפאניש) דאס פי-נאנץ-מיניסטעריום האט ארויסגעגעבען א צירקולאר צו אלע פינאנץ-קאמערן, לויט וועלכען די שאצונגס - קאמיסיעס וועלען אויפגעפארערט שנעלער צו ער-לעדיגען די רעקורסען פון אומזאץ-שטייער אויפ׳ן יאהר 1928. אין די דעצי-זיעס דארפען געטומען ווערען אין אכט די בעשלוסען פון די שאצונגס-קא-מיסיעס.

דער מלוכה׳שער פרעלימינאר-בודזשעט.

ווארשא (טעלעפאניש) דער מלוכה׳שער פרעלימינאר-בודזשעט פאר 1929-30 בעטרעפט 2 מיליארד מיט 960 מיליאן זל.

ווארשאווער „אגודה" בעטייליגט זיך נישט אין אונפארטייאישען הילפס-קאמיטעט

וו א ר ש א (מעלעפאניש) היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון דער ווארשא-ווער קהלה, אויף וועלכער עס איז געבויל-דעט געווארען א גרויסער הילפס-קאמי-טעט. די זיצונג האט געעפענט מיט א קורצער רעדע דעם פארזיצער.

דערויף האט א פארשטעהער פון דער „אגודה" ערקלערט, אז ע פארערט די געזאמעלטע געלדער אין א"י זאלען נוט פערטיילט ווערען דורכ׳ן „ועד הלאומי" נאר דורך א רייה אנדערע קאמיטעטען צוזאמען מיט׳ן „ועד הלאומי", אויב נוט וועט די אגודה אין הילפס-קאמיטעט זיך נישט בעטייליגען.

דער דאזיגער ענין האט ארויסגערו-פען א שארפע דעבאטע. פארבשטיין האט צום סוף פארגעשלאגען א פשרה-פארשלאג, אז דער „ועד הלאומי" זאל איינלאדען אויך אנדערע ארגאניזאציעס צו דער פערטיילונג. דער דאזיגער פאר-שלאג איז איינשטימיג אנגענומען גע-ווארען. די פארשטעהער פון דער אגודה האבען דאן אלס פראטעסט, וואס זייער פארשלאג איז דורכגעפאלען, פערלאזט דעם זאל, וואס האט צווישען אלע פשרה זאמעלטען ארויסגערופען א געוואלדיגע אויפרעגונג. צום סוף איז געוועהלט גע-ווארען א גרעסערער הילפס-קאמיטעט.

ענדעקעס דערלאנגט די פעטיציע וועגען צוניפרופען דעם סיים

וו א ר ש א (מעלפ.) היינט האט דער ענדעקישער סיים-קלוב צוגעשיקט א פע-מיציע וועגען צוניפרופען דעם סיים. די פעטיציע איז מאטיווירט מיט דער לאגע פון דער אויסערן-פאליטיק. דער גרעסטער טייל פון די לינקע קלובען האט די פעטיציע נישט אונטערגעשרי-בען. די פפ"ס וועט דעם 13 סעפטעמ-בער צוניפרופען א ספעציעלע זיצונג מכח דער פראגע וועגען צוניפרופען דעם סיים.

קאמפאזיט. ראמפאלסקי און דער דיכטער חיים לעווין אין ריגער יודישען מלוכה-טעאטער

רינגע, (יט"א)

דער בעקאנטער סאוויעטישער יודי-שער קאמפאזיטאר לעוו יאמפאלסקי און דער דיכטער חיים לעווין זיינען אנגא-זשירט געווארען קומענדיגען סעזאן אין ריגער יודישען מלוכה-טעאטער. יאמפאל-סקי וועט אנפיהרען מיט׳ן מוזיקאלישען טייל און דער דיכטער לעווין וועט ספע-ציעל זיך פערנעהמען מיט איבערארביי-טען דעם טעקסט פון פיעסען פון אל-טען יודישען רעפערטואר.

אויפרוף.

לאדזער וויזא פאדערט אויף איהרע מיטגלידער און אלע יודישע פרויען צו נעמען אנ׳אקטיווען אנטייל אין דער הילפס-אקציע לטובת ארץ-ישראל. איצט בלייבען פאסיוו — הייסט פעראטען דאס יודישע פאלק.

מיר בעטען צו קומען אויף דער פערזאמלונג אין לאקאל פון „וויזא" אל. קאשטשיושקי 21 דאנערשטאג ד. 5 סעפטעמבער 8 א זייגער אוונט.

זאל פילהארמאניע
נארוטאוויטש 20.

אלגעמיינער יוד. ארבייטער-בונד
„בונד" אין פוילען

שבת ד. 7-טען ד.ח. 10 פריה קומט פאר
א קאלעקטיווע פארלעזונג
א. ד. ט.
די ראל פון ציוניזם אין יודישען לעבען.
רעפערירען וועלען די ח"ח ד"ר ל. הערש (פראפעסאר פון גענפער או ניווערזיטעט), וו. אלטער (ווארשע) און י. ליכטענשטיין.
בילעטען צו 80 און 60 גר. שוין צו בעקומען אין „ארב.-ווינקל" פאלודנ. 20.
לאדזער קאמיטעט.

א בשורה טובה פאר ארטאדאקסישע עלטערן!
די לייטונג פון ארטאדאקסישע לעהר-אנשטאלט
„דרכי-נעם" לודז, קילינסקי 50
טעלעפאן 35-26
מאכט בעקאנט, אז נאך גרויסע מיה איז אונז געלונגען צו ערפילען דעם וואונש פון די עלטערן, נעמליך: צו עפענען צום נייעם שול-יאהר
גימנאזיאל-קורסען
אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטען שול-דירעקטאר ז. פוזנער.
פארלויפיג ווערט געעפענט IV, V. און VI קלאס. גלייכצייטיג איז אויך געעפענט געווארען העכערע מחלקות אין די „מתיבתא לתלמוד ולהוראה" אום צו ערמעגליכען די תלמידים זיך צו פערפולקאמען אי אין למודי קודש, אי אין למודי חול. איינשרייבונגען ווערען אנגענומען אין קאנצעלאריע פון 9—1 און 4—7.
די דירעקציע.

א וועקסעל אויף 50 זלאטיס
צאהלבאר דעם 29 אויגוסט
איז געפונען געווארען
אפצונעמען געגען סמנים און אנאנס-קאסטען אין אדמינ. פון „לאדז. טאג."

Zakłady Mechaniczne
„URSUS"
Sp. Akc. Warszawa, Sienkiewicza 27/29

ברען-מאטארען
פון אלע סיסטעמען פון 4—600 פערד
מעכאנישע פאר מיהלען, עלעקטראווניעס א. אז. וו,
ארמאטורען
צו דאמף, וואסער און גאז,
ווי אויך ספעציעלע פאר צוקער-פאבריקען.
גיסערייען
פון אייזענווארג און האלב-איידעל-מעטאלען.
מאקסימום פון פראדוקטיוויטעט ביי די מינימאלסטע עקספלאאטאציע-קאסטען.
גינסטיגע צאהלונגס-בעדינגונגען.

לעזט און אבאנירט
דאס
„לאדזער טאגעבלאט"

צענטראלער יודישער האנדווערקער-פערבאנד לאדז, פאלודניאווא 4
היינט מיטוואך, 8 אוונד, קומט פאר אין אייגענעם לאקאל
א הזכרה-אוונד
נאך די געפאלענע יודען אין ארץ-ישראל
עס ווערט געבעטען צאהלרייך צו ערשיינען.
איינגאנג פריי.
די פערוואלטונג.

Dr. I. SZREJBER
טראוגוטא 14, טעל. 22-95
צוריקגעקעהרט.

דאנקזאגונג
דעם געשעצטען כירורג
הר״ד״ר י. שרייבער
פאר זיין מיהפולער און זארגפעלטיגער בעהאנדלונג פון מיין קראנקער חזנה, דריק איך אויס מיין הערציגסטען דאנק און ווינש איהם ערפאלג אין זיין הייליגער ארבייט אויפ׳ן געביט פון דער מעדיצינישער פראקטיק.
מ. ווארשאווסקי,
לאדז, נארוטאוויטשא 31.

צאהן-ארצט מ. רעזניק
צוריקגעקעהרט
און נעמט אן אין דער היים נארוטאוויטשא 2 ווי אויך אין דער לעטשניצע פיעטריקאווער 62.

Dr. L. Suchowczycki
כירורג
נעמט אן טעגליך פון 4 ביז 7 נאכמיטאג
Pl. Dąbrowskiego 2, tel. 43-94

Zarząd Telefonów Łódzkich P.A.S.T.
zewiadamia pp. Abonentów, że w gmachu telefonów, al. Kościuszki № 12, codziennie w godzinach od 9 do 21—z wyjątkiem świąt—udzielane będą objaśnienia i urządzane będą pokazy, **jak należy łączyć się i nadawać numery** po uruchomieniu automatycznej centrali telefonicznej.
PP. Abonenci powinni we własnym interesie zawczasu zaznajamiać się z używaniem telefonów automatycznych, by po uruchomieniu nowej centrali uniknąć nieporozumień wskutek nieumiejętnego obchodzenia się z aparatami.
Polecając pp. Abonentom, dla łaskawego dokładnego przestudjowania, przepisy użycia aparatów, umieszczone na str. VII nowego spisu abonentów, prosimy osoby zainteresowane o łaskawe odwiedzanie urządzanych pokazów, na których można zapoznać się dokładnie z łączeniem oraz poinformować się o zmianach numerów telefonicznych na 5-cyfrowe.
Informacje dotyczące użycia telefonów automatycznych oraz zmian numerów są udzielane również telefonicznie—telefon № 8005 i № 8006.
Centrala automatyczna będzie uruchomiona w IV-ym kwartale b. r., o czem nastąpią zawczasu osobne ogłoszenia.

Dr. med. H. Różaner
ספעציאליסט פון הויט- און וועגערישע קראנקהייטען און קינדערלאזיגקייט
נארוטאוויטשא 9, טעל. 28-98
נעמט אן פון 8 ביז 10 פריה און פון 5 ביז 8 אוו.
פאר פרויען ספעציעלער ווארטע-צימער.

Dr. med. H. Gutsztadt
אקושער-גינעקאלאג
צוריקגעקעהרט
Zachodnia 62 (Cegieln. 23) telef. 29-52
נעמט אן פון 9 ביז 10 און פון 5 ביז 7 אוונד.

צאהן-ארצט י. לעוו
ציגעל-גאס 36, טעל. 37-44
צוריקגעקעהרט.

ווינער ארטאפעדישע פראצאוניע
— אונטער אויפזיכט פון א דאקטאר ספעציאליסט — מאכט לויט גיפס-מאדעלען וויקלאדקעס געגען פלאטפיס קינסטליכע פיס, ארטאפעדישע גארסעטען און אפאראטען א. ז. וו. גדאנסקא 28. וו 1 פון 5—7 אוונד

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אוונד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: "Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

די קאטאסטראפע אין ארץ ישראל
און וואס מען קאן פון איהר דרינגען

אין ארץ ישראל וויל זיך עס נאך אלץ נישט בערוהיגען. נאך די אנפאלען אויף די נייע צענטרען פון ישוב, וואס זענען געווארען אפגעשלאגען מיט גרויסע פערלוסטען פאר ביידע צדדים, ווארפט זיך דער שונא אויף שוואכערע פונקטען פון אלטען ישוב. נאך דעם בלוטיגען אנפאל אויף חברון, וואו דער שונא האט געהאט צוטון מיט ישיבה-בחורים, מיט רבנים און זקנים, האט איצט געטראפען דער גורל די אלטע שטעט צפת און טבריה. צוויי שטעט וואס ליגען כמעט איזאלירט, ווייט פון בריטען טראקט, ווייט אין צפון. דער ווייטסטער ארויסגערוקטער פונקט אין צפת, נעבען וועלכער עס געפינט זיך נאר איין קאלאניע ראש פינה און די צוויי קליינע ישובים אילת השחר און יסוד המעלה. ווייטער, העכער צו דער סירישער גרענעץ, געפינט זיך דער בעריהמטער תל חי, וואו עס איז געפאלען טרומפעלדאר, און הארט אויף דער גרעניץ ליגט די לעצטע קאלאניע מטולה.

אט אזוי איז די אלטע שטאט צפת, די שטאט פון די מקובלים, דארט, וואו עס האט געלעבט דער האר"י הקדוש, וואו עס איז געשטאנען דאס וויגעלע פון דער קבלה המעשית. אט די שטאט איז היינט כמעט פעראיינזאמט, זי געפינט זיך טיעף אויסער דעם יודישען נייעם ישוב. און דערפאר טאקע האבען דארט די רויבער געקענט מאכען אנ'אנפאל, רויבען און מארדען און אונטערצינדען די שטאט.

נישט פיל בעסער זעהט עס אויס מיט דער צווייטער אלטער שטאט, מיט טבריה. אמת טאקו די שטאט ליגט ביים ים כנרת, נעהנטער צום צענטער פון יודישען ישוב. ארום טבריה זענען כמעט אלע יודישע קאלאניעס נישטא, יעדנפאלס זענען קליינע ישובים, ערשט ווא נישט לאנג געגרינדעט און קענען נישט דינען אלס שוץ און דער עיקר איז, וואס זיי קענען די שטעט קיין נאהרונג נישט ברענגען.

דער קריזיס, וואס ארץ ישראל לעבט איצט איבער, האט אויפגעדעקט א נייע וואונד, אויף וועלכער מען האט אין נארמאלע צייטען קיין אכט נישט געלעגט. עס ווייזט זיך ארויס, אז די גרויסע שטעט, דוקא פון אלטען ישוב, זענען אנגעוויזען, בנוגע אפראוויזאציע, אויפ'ן חסד פון די שכנים, אויפ'ן חסד פון די אראבער. אין א קריטישען מאמענט, ווי דער איצטיגער, איז רעכט, אז אזעלכע שטעט זאלען אויסגעהן פון הונגער, ווייל נישט דער יוד וועט געהן קויפען צום אראבער, נישט דער אראבער וועט דעם יודען עפעס פערקויפען. אין אנדערע ערטער, וואו עס איז דא א באהיפעריקעהר, וואו דאס לעבען פולסירט, מענשען קומען און געהען, קען אזוינס נישט געשעהן. אבער אין ערטער, וואס ליגען גאנץ איזאלירט, וואו די ארומיגע בעפעלקערונג האט גאר נישט און דארף גאר נישט, אין אזעלכע ערטער, זענען די שטעט פשוט אין סכנה אפגעשניטען צו ווערען פון דער וועלט און נישט האבען קיין לעבענס-מיטעל.

אזוי ארום ווען די איצטיגע קאטאסטראפע אין ארץ ישראל, ענטשיידען די פראגע, איבער וועלכער מען האט זיך ביי אונז געקאמפערט: וואס איז וויכטיגער: לאנדווירטשאפטליכע, אדער שטאטישע קאלאניזאציע? די טרויעריגע ערפאהרונג האט געוויזען, אז קודם כל מוז מען האבען א לאנדווירטשאפטליכען ישוב און אז אין א קריטישען מאמענט, איז דער דארף ווענינגער אין סכנה, ווי די איזאלירטע שטאט. אט די ערפאהרונג, וואס מיר האבען געמאכט אין אייראפא בעת'ן וועלט-קריג, אז דער דארף איז געבליבען אונערשיטערט און האט בעהערשט די שטעט, דאס זעלבע מוזען מיר איצט זיך דערוויסען אויך בנוגע ארץ ישראל. אויך דארט איז די שטאט נישט די נאטירליכע פעסטונג, ווי זי איז געווען אמאל, נור זי איז היינט א געפעהרליכע נעסט, און וועלכער מענשען ווערען געפאנגען און קענען זיך נישט ארויסראטעווען.

ערגער ווי אלץ איז אבער, אין דער נייער ווענדונג, וואס די געשעהענישען אין ארץ ישראל האבען בעקומען, די האלטונג פון דער ארטיגער מאכט. אויב לארד באלפור האט איצט אין א בריף צום פרעס. ווייצמאן, ווידער בעשטעטיגט זיין בעריהמטע דעקלאראציע און פערזיכערט, אז עס האט זיך גארנישט געענדערט, איז אבער די האלטונג פון דער ארטיגער מאכט, מעהר ווי א צווייידייטיגע. אויף דער אונטערוועגיץ ביים הויף-קאמיסאר פון די יודישע פארשטעהער האט דער הויף-קאמיסאר און זיין נעהנליך געערגערט האלבע ווערטער, אדער זיי האבען בפירוש געגעבען די בערוהמטע אלטע תשובה, צו וועלכער מיר זענען לייידער שוין אזוי געוואוינט און וועלכע מיר האבען אמוועניגסטען ערווארט צו הערען אויף דעם ארט און פון די מענשען: יודען — האט מען געענטפערט — זאמלען אליין געזאלדיגע סומעס און דערפאר איז די מלוכה נישט מחויב זיי צו העלפען !...

ווי מיר זעהען, האט זיך די סיטואציע לוידער נישט געבעסערט. עס איז לוידער מקיים געווארען דער מחוץ שכלה חרב בבית כמות, פון דרויסען פוטשעוועט דער שווערד און אינעווייניג הערשט דער טויט.

צו זענען מיר טאקע אנגעוויזען נאך אויף אייגענע כחות, צו וועלען צפת און טבריה נישט זיין קיין געניגענדער אנזאג, אז עס מוזען אנגענומען ווערען די ענערגישסטע מיטעל ?

ש. י. סטופניצקי

דער מופתי
פערענטפערט די אראבער

אין די בלוטיגע און גרויזאמע שחיטות אויף יודען זענען שולדיג די... יודען

דאס לאנדאנער ביורא פון „יונייטעד-פרעס" האט דערהאלטען פון מופטי הוסיין א טעלעגראמע פון ירושלים מיט אנ'ערקלערונג וועגען די געשעהענישען אין ארץ ישראל:

„די לעצטע געשעהענישען אין ארץ ישראל דאטירען זיך פון 15. אויגוסט. יענעם טאג האבען די ציוניסטען, אהן שום רעכט געבילדעט א גרויסען דעמאנסטראציע-צוג, וועלכער איז אוועק צום רוין-אראבישען קווארטאל בוראק. דא האט מען צופלאטערט א ציוניסטישע פאהן און די ציוניסטען האבען בעלייז דיגט מאכמעדאנער. דאן זענען פארגע-קומען עקסצעסען געגען אראבער, וועלכע וואוינען צווישען אין יודישען קווארטאל. דאס איז געווען די דירעקטע סבה פון די אונרוהען.

די 10-יעהריגע ערפאהרונג האט בעוויזען, אז מען דארף די ציוניסטישע פאליטיק בעטראכטען פאר דורכגעפאלען. סיי אין פאליטישער, סיי אין עקאנאמישער און געזעלשאפטליכער הינזיכט.

א רעגירונג, וואס וועט געשטיצט ווערען דורך ערנסטע אראבישע פאקטארען, וועט איינפיהרען אין לאנד ארדנונג און רוהע, מען דארף אבער ענדיגען מיט דער ציוניסטישער פאליטיק און געהן אויפ'ן וועג פון דעמאקראטיע.

נאכדעם, ווי דאס לאנד וועט זיך בערוהיגען, וועלען די אראבער בעניצען זייער פאליטישע טעטיגקייט, כדי אויפ'ן פרידליכען וועג צו דערגרייכען זייערע צוועקען".

—0—

א פערוואונדעטער ישיבה-בחור
שילדערט די שרעקליכע סצענעס פון דער
שחיטה אין דער ישיבה פון חברון

וועגען דער שחיטה אויף די יודען אין חברון גיט ערשט איצט א פערוואונדעטער ישיבה-בחור, וואס איז אנגעקומען קיין ירושלים, די דאזיגע פרטים:

פרייטאג דעם 23. אויגוסט נאכמיטאג האבען אנגעהויבען אראבער לויפען דורך די גאסען און ווארפען שטיינער אויף די הייזער, וועלכע זענען בעוואוינט פון יודען. די יודען זענען באלד אנטלאפען פון דער ישיבה און פון אלע עפענטליכע פלעצער און האבען זיך פערמאכט אין זייערע וואוינונגען. צומארגענס פריה זענען געקומען אראבער פון די בערג און האבען ווייטער אויפגערייצט די בעפעלקערונג. מיטאג צייט האט זיך אנגעהויבען די אטאקע פון המון אויפ'ן יודישען קווארטאל. די אראבער זענען געווען בעוואפענט מיט שווערדען, מעסער'ס און שליידער-שטיינער, בעת די יודען האבען צו זייער פערטיידיגונג נישט געהאט מעהר ווי די איינריכטונג פון זייערע וואוינונגען, צו בענוצען אלס פערטיידיגונגס „וואפען"..

די אראבער האבען געמארדעט, גערויבט, געברענט און צעשטערט אלץ, וואס זייער הארץ האט געגלוסט.

אין גאנץ חברון איז געווען כך הכל... איין ענגלישער פאליציאנט, איינער קאפעראטא. ער האט בעשיצט דאס הויז פון משה ארבעטער א האלבע שעה לאנג און איז דאן געווען געצוואונגען דעם יוד איבערצוגעבען אונטערן שיץ פון א אראבישען פאליציאנט, וועלכער האט תיכף געעפענט דעם טויער פאר'ן המון. מעהר ווי צוויי שעה האט געדויערט די שחיטה, ביז עס איז אנגעקומען אנ־אפטיילונג ענגלישע מיליטער, וואס האט „געמאכט" ארדנונג און געראטעוועט די איבערגעבליבענע.

אלע הייזער תיכף דורכצוזוכען איז געווען אונמעגליך אזוי, אז פיל פערוואונדעטע זענען געלעגען פינף זעקס און אפילו זיבען שעה נעבען די טויטע. עס איז פערהאן איין איינציג שפיטאל אין חברון, וואס געהער צו דער ענגליש-קריסטליכער געמיינדע. אזוי ווי דער דאזיגער שפיטאל איז געווען פערמאכט, האבען די פערוואונדעטע בעקומען א פאכמענישע בעהאנדלונג ערשט נאכדעם ווען מען האט זיי געבראכט קיין ירושלים. מען רעדט פון 67 טויטע און מעהר ווי הונדערט פערוואונדעטע. צווישען די טויטע געפינען זיך ווי עס ווייזט אויס לכל הפחות 15 אמעריקאנער, וואס האבען געלערנט אין דער חברון'ער ישיבה.

מען דארף בעטאנען, אז אלע די איינצעלנע זענען געווען אהן יעדער שולד, פרומע יודען, וואס האבען די אראבער קיינמאל נישט געטאן קיין שלעכטס. מיט פחד האבען זיי אויסגעמיטען אלין, וואס האט געקאנט אויפרייצען די שכנים. און דער גאנצער טראגיזם דערשיטערט גאר נישט אזוי שטארק ווי די אומשולדיגקייט פון די קרבנות. די ישיבה אין חברון האט דורך לאנגע יאהרהונדערטער אויפגענומען תלמידים פון דער גאנצער וועלט און האט זיך דערצויגען אין גייסט פון שלום. די אנפאלער זענען געווען אזוי גרייזאם, ווייל די אראבער האבען זיך נישט בעגנוגענט מיט דער אטאקע אליין נור האבען זיי געוואלט האבען די זיכערקייט, צי די קרבנות זענען און דער אמת'ען טויט. זיי האבען ביי די קרבנות געשניטען די אויערן און נאז און פערקריפעלט די קערפערס... דאן האבען זיי גענומען אויסרויבען די הייזער.

א שווער פערוואונדעטער אמעריקאנער יוד דערצעהלט:

„איך וואוין אין הויז פון א דייטשען יוד, נישט ווייט פון דער ישיבה, וואו מיר לערנען און גרייטען זיך צו ווערען רבנים. פרייטאג נאכמיטאג האבען מיר פערלאזען די ישיבה און בעמערקט א געוואלדיגע אויפרעגונג ביי די אראבער, וואס זענען געשטאנען אין דרויסען.

מיר האבען זיך אפגעשלאסען אין הויז און פערבראכט די נאכט אין גרויס שרעק. אז עס וועט קומען אנ'אטאקע, האבען מיר געוואוסט, ווייל מיר האבען געזעהן, ווי די אראבער זענען געווען אויפגעצונדען ווילד. אונזער האפנונג איז געווען, אז עס וועלען צו דער צייט אנקומען ענגלישע סאלדאטען.

שבת נאכמיטאג האט זיך אנגעהויבען די אטאקע.

„מיר האבען גארנישט געהאט, מיט וואס זיך צו שיצען, און קיין פאליציאנט האט מען נישט געזעהן. אונזער טויער איז געווען אזוי שטארק, אז די אראבער זענען נישט געווען אומשטאנד איהם דורכצוברעכען. זיי האבען דערפאר אויסגעבראכען די פענסטער און זענען ארײַן.

„מיר האבען נישט געהאט די מינדעסטע אויסזיכט זיך צו קאנען פערטיידיגען געגען אזא המון. זיי האבען אונז אלע דורכגעשטאכען און האבען אונז געלאזט ליגען אויף דער ערד אין א ים פון אונזער אייגען בלוט. כדי צו זיין זיכער, אז איך בין טויט, האבען זיי מיר נאכדעם ווי זיי האבען מיך דורכגעשטאכען נאך געשלאגען מיט אנ'אייזען איבערן קאפ. דורך א צופאל בין איך געבליבען לעבען, בשעת אלע אנדערע זענען געשטארבען. אזוי בין איך געלעגען מעהרערע שעה — ווי לאנג ווייס איך נישט. איך בין געווען אהן בעוואוסטזיין האב איך געהערט די יללות פון אונזער קרבנות און שכנות'דיגען הויז, וואו עס איז פארגעקומען די זעלבע שחיטה, ווי ביי אונז. ענדליך האט מען מיך שפעט נאכמיטאג געפינען און מען האט מיך געבראכט אין שפיטאל".

—0—

די אראבער געגען הויף-קאמיסאר
ענטפער אויף סער טשענסעלאר'ס אויפרוף.

ירושלים (ספ.) אלס ענטפער אויף דער פראקלאמאציע פון הויף-קאמיסאר לארד טשענסעלאר האט די אראבישע עקזעקוטיווע פערעפענטליכט אנ'ערקלערונג, אין וועלכער עס ווערט צווישען אנדערען געזאגט:

די ענגלישע רעגירונג האט בעוואפענט פיל יודען; יודישע באנדעס האבען גע'הרג'עט אראבישע פרויען און קינדער. דאס ענגלישע מיליטער האט געשאסען אראבער אפילו אין די בעטען.

די אונרוהען אין ארץ ישראל זענען א רעזולטאט פון דער ענגלישער און ציוניסטישער פאליטיק, וועלכע שטרעבט דערצו, אז די אראבישע נאציע זאל פערניכטעט ווערען אין איהר לאנד און אנשטאט דעם זאל פארקומען דער ווידער-אויפבוי פון נישט-עקזיסטירענדען יודישען פאלק.

צום סוף ווערט אין דער ערקלערונג געפאדערט צו שאפען אנ'אונפארטייאישע אויספארשונגס-קאמיסיע, וועלכע זאל זיך נישט געפינען אונטער די ציוניסטישע איינפלוסען.

אויסוואנדערונג פון קליינע שטעטלעך אין רוסלאנד

(א בריף פון רוסלאנד) — פון ב. סמאליאר.

די יודישע שטעטעל פון אוקראינע, האט זיך איצט גענומען צום וואנדערשטעקען. גאנצע יודישע קהלות פון די שטעטלעך, וואס ליגען אויפ'ן רעכטען ברעג פון טייך דניעפר, וואנדערן איצט אויס. יודען אלטע און יונגע, אזעלכע וואס זיי, זייערע עלטערען און זייערע אור-עלטערן זענען אין די דאזיגע שטעטלעך געבוירען געווארען, נעמען איצט זייערע מאגערע פעקלעך און לאזען זיך אין וועג ארײַן.

מען געהט בוכשטעבליך „וואו די פיס וועלען טראגען". מען לויפט און מען פרענט אפילו נישט וואוהין. וואס איז דער אונטערשייד וואו מען וועט זיך אפשטעלן, אז ערגער ווי אין שטעטעל קאן שוין סיי-ווי-סיי נישט זיין ?..

פאראן יודישע שטעטלעך וואו מען קאן שוין איצט נישט געפינען קיין איינציגע יודישע פאמיליע. און דאס איז נישט קיין גוזמא. איהר פאהרט אהין אריין, געפינט איהר פערקלאפטע טיר און פענסטער. מען האט איבערגעלאזט די האלב-חרוב'ע הייזלעך, און מען איז אוועק.

עס האבען זיך אויסגעלאזט אלע פרנסות פאר דעם יודען אין שטעטעל. אבער טאקע אלע פרנסות. דער, וואס האט אמאל געלעבט פון האנדעל, איז דאר אפגעטערט, אז איצט קאן ער דערפון נישט לעבען. נישט מען לאזט איהם האנדלען, נישט ער האט מיט וואס צו האנדלען, און עס איז נישטא מיט וועמען צו האנדלען. יעדע שטעטעל, יעדער דארף, האט זיך איצט איהר קאאפעראטיוו. דער גאנצער האנדעל איז מאנאפאליזירט דורכ'ן קאאפעראטיוו. איז וואס קאן דא א פריוואטער אנשטענדיגער קליינשטעטלדיגער סוחר אויפטון?..

אזוי מיט'ן געוועזענעם הענדלער, און אזוי מיט'ן קוסטאר, מיט'ן יודישען בעל-מלאכה.

דער יודישער קוסטאר האט אין שטעטעל נישט וואס צו טון. איז ער א שוסטער, האט ער נישט קיין לעדער. איז ער א שניידער, איז נישטא קיין פאדים, קיין נאדלען, או זדי הויפט-זאך — קיין מאטעריאל פון וואס צו נייען. איז ער א זאקען-מאכער, פעהלט איהם אויס בייוועל. דער מולער האט נישט קיין ציגעל, און דער מאלער — קיין פארב. און דער עיקר — ווער דארף זיי, די בעלי-מלאכות, איצט אין שטעטעל סיי-ווי-סיי? ווער בויט דארט, ווער נייט זיך דארט מלבושים, אדער איז אימשטאנד צו זארגען זיך וועגען א נייע פאר שיך?..

נו, און די יוגענד פון שטעטעל — זי איז גאר א פערלוירענע. וואס קאן א בחור אדער א מיידעל היינט צו טאג אין שטעטעל טון, ווי קאנען זיי איינארדנען? ביים טאטען'ס געשעפט ? — דער טאטע אליין האט נישט וואס צו טון. בלייבט צו געהן אין דער דערביי-איגער שטאט. אבער דארטען קאן מען קיין ארבייט נישט קריגען ביז מען ווערט נישט געשיקט דורך דער ארבייט-בירזשע. טא וויפיל הונדערטער ארמינגע שטאטישע, יונגעלייט און מיידלעך שטעהען שוין אויף דער בירזשע פערשריבען צו צוויי און צו דריי יאהר, און זענען נאך אויף קיין ארבייט נישט אנגעקומען.

היינט וואס פאר א האפנונגען קאנען שוין דארט זיין פאר די „פרעמדע", פאר די קליינשטעטלדיגע ?..

האט טאקו דאס וואסער דערגרייכט ביז צום האלז, נו, גוט איז יענעם וואס האט א קרוב אין אמעריקא און וואס קריגט פון איהם פון צייט צו צייט א פאר דאלאר. וויפיל זענען אבער פערהאן אזעלכע „גליקליכע". און וואס איז עס בכלל פאר א תכלית צו זיצען אהן שום האפנונגען אויף בעסער'ס ?..

און עס האט זיך אנגעפאנגען די גרויסע אויסוואנדערונג פון שטעטעל. פריהער די יוגענד, דערנאך דער קוסטאר, און נאך זיי סתם יודען האבען זיך אוועק געלאזט אין דער ווייטער וועלט ארײַן. ווער קיין בירא-בידזשאן, און ווער אין דערהיינאינגען שטאטישען. ארטעל. ווער קיין סיביר, און ווער קיין קרים. עס איז זיך צעלאפען דאס טראדיציאנעלע שטעטעל. מען האט זיך אויפ'ן בית-עלמין געזעגענט מיט די טויטע און מען איז אוועק זוכען אויף ברויט פאר די לעבעדיגע.

ווי מצבות, וואס דערמאנען אין א געוועזענעם לעבען. אזוי שטעהען איצט די פערלאזענע און פערקלאפטע יודישע הייזער איז א גרויסע צאל קליינע שטעטלעך אויף אוקראינע. אין די געגענטען פון וואלין און פאדאליע, דארף מען איצט אין א צאהל שטעטלעך זוכען א יודען מיט ליכט, און נישט בלויז א יודען, נאר סתם א מענשען...

דער צארן וואס האט זיך אויסגעגאסען אויף די יודישע שטעטלעך פון דער רעכט-ברעגיקער אוקראינע, איז גרעסער ווי דער צארן, וואס האט זיך אויסגעגאסען אויף יענע שטעטלעך, וואס ליגען אויפ'ן לינקען ברעג פון דניעפר. דארט, אין די לינק - ברעגיקע שטעטלעך, איז די לאגע עטוואס בעסער. דארט זענען אמווינציגסטען פאראהאן אויסזיכטען צום בעסערען.

עס איז מיר שוין אויסגעקומען פערביינגעהענדיג, אנצוווייזען, אז די רעגירונג אויף אוקראינע וויל נישט אריינלעגען קיין מיטלען צו פראדוקטיוויזירען די יודישע שטעטלעך, און אפילו די שטאט, וואס ליגט אויפ'ן רעכטען ברעג פון דניעפר. זי וויל עס נישט טון, ווייל דער גאנצער געגענד פון דער פוילישער גרעניץ ביז צום דניעפר איז נאך נישט זיכער פון א מלחמה. עס איז די הערשענדע מיינונג דא, אז פריהער אדער שפעטער, און א מלחמה צווישען פוילען און רוסלאנד וועט זיכער אויסברעכען. ווער עס וועט אין דער דאזיגער מלחמה זיגען קאן מען נאטירליך דערווייל נישט פאראויסזאגען. מען קאן אבער יא זיין פערזיכערט: געוויס נישט אויסצוגעבען קיין איבעריג געלד אויף דער ענטוויקלונג פון אזא געגענט וואס איז דער צייט פון א מלחמה קאן אמאל פאסירען אז זי זאל ארייינפאלען אין פרעמדע הענד.

עס איז נאטירליך נישט די שולד פון דער רעגירונג, וואס גראדע די גרעסטע צאהל יודישע שטעטלעך געפינען זיך צופעליק אין בערדיטשעווער, זשיטאמירער און אנדערע ראיאנען, וואס ליגען פונקט אויף דער נישט-געווינשטער זייט פון דניעפר. די רעגירונג מוז איהרע קאנסטרוקטיווע אויסרעכענונגען מאכען גיט

(ענדע זייט 6).

דער באמבען-אטענטאט ביים דייטשען רייכסטאג
עס גרייט זיך אויך אנ'אטענטאט אויפ'ן דייטשען אינערן-מיניסטער.

די דעפעשען האבען שוין געמעלדען וועגען באמבען-אויפרייס ביים דייטשען רייכסטאג.

לויט דער בוזאוצטנער אויספארשונג איז קלאר, אז דער אטענטאט איז צוגעגרייט געווארען פון די דייטש-נאציאנאלע, וואס שטעהען נאהענט צו דער פאשיסטישער גרופע פון הומלער'ן. אויך איז פעסטגעשטעלט, אז די אטענטאטער רעקרוטירען זיך פון די זעלבע ספערען, וועלכע האבען אויסגעפירט א רייהע באמבע-אטענטאטען אין צפון-דייטשלאנד. די דאזיגע בעהויפטונג ווערט בעקרעפטיגט דערמיט, וואס אויפ'ן ארט, וואו עס האט אויפגעריסען די באמבע, איז געפינען געווארען א צעטעל מיט א אויפשריפט: „גרויס-דייטשלאנד, ערוואך!"

די אויפשריפט איז געווען פערזעהן מיט א האקענקרייצלער-צייכען. אויך דער זייגער, וואס איז בענוצט געווארען צום קאנסטרואירען די באמבע, איז פון דעם זעלביגען מין זייגער'ס, וואס זענען בענוצט געווארען ביי די פריהערדיגע באמבע אטענטאטען.

מאנטאג נאכמיטאג האט זיך אין דער בערלינער פאליציי געמעלדעט א פערזאן וועלכע האט ערקלערט אז ארום 2 ביינאכט האט ער געזעהן ארומדרעהן אויפ'ן פארלאמענט - פלאץ צוויי יונגע מענשען, וועלכע זענען צוגעגאנגען צום בנין פון רייכסטאג. דערנאך זענען זיי אין אנ'אויטא אפגעפאהרען אין דער ריכטונג פון לעהרטער באנהויף, פון וואנען עס פאהרען אפ צוגען קיין צפון-דייטשלאנד.

א צווייטער עדות האט מיטגעטיילט, אז לערך אנדערטהאלבען מינוט פאר דער עקספלאזיע, האט ער געזעהן ארויסגעהן פון פארטאל פון רייכסטאג-בנין א דאמע און א העל קלייד. זי איז געווען אין דער געזעלשאפט פון אנ'עלעגאנטען הער. ווען ער האט זיך געפינען 200—300 שריט פון רייכסטאג, האט זיך דערהערט די עקספלאזיע.

די בערלינער פאליציי לעגט גרויס געוויכט אויף די דאזיגע מיטטיילונגען, הגם עס איז אויך נישט אויסגעשלאסען, אז די צוגעזאגטע בעלוינונג פון 25000 מארק פאר'ן ארויפפיהרען אויף די שפורען פון די אטענטעטער, זאל נישט סתם-אזוי צושפילען די פאנטאזיע פון די בערלינער.

די אויספארשונג האט בעוויזען, אז די אטענטעטער בעזיצען זעהר שנעלע אויטאמאבילען, וואס מאכט מעגליך זייער שנעל ערשיינען און צו פערשוואונדען פונ'ם ארט, וואו דער אטענטאט ווערט אויסגעפיהרט.

ארומרעדענדיג דעם באמבען-אטענטאט אויפ'ן רייכסטאג, שרייבט די רעכטע „דויטשע צייטונג": „ווען ה' שטרעזעמאן וואלט דערמעגליכען מאג צוריקגעקומען פון האג, וואלט ער נאך זיין פאטאלער מעטונקייט פאר דייטשלאנד דערזעהן אין דעם געשעהעניש די ווארענונג „מנא מנא תקל ופרסין" פאר די רעכטסגען אינ'ם פארלאמענט, וועלכע ווילען ארויפלעגען אויפ'ן דייטשען פאלק דעם יאך פון ענטשעדיגונגען".

די קאמוניסטישע „וועלט אם אבענד" בעהויפטעט, אז די פערשווערער שטעהן אין קאנטאקט מיט געוויסע אמטען, פון וועלכע זיי בעקומען ידיעות וועגען אלע שריט פון דער פאליציי, און נאר אויף אזא אופן איז זיי מעגליך זיך אויסצובעהאלטען. „וועלט אם אבענד" גיט איבער, אז עס ווערען געפלאנט נאך איינגע פערשווערונגען, צוו. אגד. אויף דער פערזאן פון אינערן-מיניסטער סעווערינג.

—0—

לאָדזשער כראָניק.

אַ הזכרה אויפ'ן אוהל פון ראַדאָשיצער רבי'ן ז"ל

הײנט מיטוואָך ווערט געמאַכט א הזכרה די געפאַלענע קדושים אין ארץ ישראל אויף דעם היגען בית החיים אויף דעם אוהל אדמו"ר מראַדאָשיץ זצ"ל בעת וועט דאָרט אויך זאָגען תהלים.

די זאַמעל-אַקציע אויף גייער'ס מאַרק.

די „בני ציון" פון גייער'ס ראַיאָן האָבען אויף זייער לעצטער פערזאַמלונג וועגען די א"י-געשעהענישען באַשלאָסען פאַרמייזעצען די זאַמעל-אַקציע פאַר די געליטענע. ביז נעכטען איז געזאַמעלט געוואָרען 182 זל. די זאַמלער פון גייערס ראַיאָן זענען די ה"ה: זאַרג, האָרן, פרידעל, רובין, פיקס, גאַנשער, געלרובין און קליינבוים. די זאַמעל-אַקציע דויערט.

אַ פערבלאָנדזשעט מיידעלע

א מיידעלע פון 4 יאָהר, אַנגעטאָן אין א מינקעלע „כלאַפּקע" געפינט זיך ביי הרב סיגאַל באַלוטניאַווא 25.

גערעגענהייטען צו האַנדלען מיט אויסלאַנד

גריכענלאַנד וויל געווען קויפען מאַנופאַקטור אין לאָדז

(—) לאָדז האָט אויצט די געלעגענהייטען צו שטעלען זיך אין האַנדעלס-בעציהונגען מיט פאָלגענדע אויסלענדישע פירמעס:

א סירישע פירמע אין ביירוט וויל איבערנעמען די פערטרעטונג פון פוילישע בוימוואָל-פאַבריקען, וואָס אַרבייטען אויס ווייסע און קאָלירטע סחורות (נומ. 2318); א פירמע אין קאָפּענהאַגען זוכט אין פוילען פּראָדוצענטען פון וואָלענע און האַלב-וואָלענע דאַמען-סחורות, ווי אויך דיוואַנעס און לייוונט-אויסאַרבייטונגען (נומער 2192); א לאַנדאָנער פירמע זוכט אין פוילען פּראָדוצענטען פון ביים האַלב-סחורה (פּראָבקעס קען מען זעהן אין האַנדעלס-קאַמער נומ. 2119); א פראַנצויזישע פירמע זוכט א גרויסען קוואַנטום האָרן אויף קעם, ווי אויך קאָ פּוטעס א. א. אַפּפאַל פון בהמות אויף אויסצואַרבייטען קונסטליכע בעמיסטונג (נומ. 2272); אַנ'אַמעריקאַנישע פירמע זוכט אין פוילען ליפעראַנטען פון שמאַטעס און אייזענוואַרג (נומ. 2142); א שווייצאַרישע פירמע זוכט ליפעראַנטען פון בעסערע מינים שוואָמען (נומ. 2334); א סירישע פירמע און דמשק וויל איבערנעמען א פערטרעטונג פון געבויגענע מעבל (נומ. 2330).

* * *

(—) די גריכיש-פּויילישע האַנדעלס-קאַמער און אַטען ווענדעט זיך דורך דער פערמיטלונג פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער צו די סוחרים און אינדוסטריעלער פון לאָדזער קרייז, אַז זיי זאָלען אויסנוצען די דינסט-גרייטקייט פון דער גריכישער קאַמער ביי די האַנדעלס-בעציהונגען צווישען לאָדז און גריכענלאַנד. ביי דער אַטענער „קאַמער" עקזיסטירט א ספּעציעלער אויספאָרשונגס-אַמט, וואָס גיט מפּאָר מיניסטעלען אַפּצאָהל גענויע אינפאָרמאַציעס סיי בנוגע קרעדיט-אָנגעלעגענהייטען, סיי וועגען אַלגעמיינע ענינים, ווי מכח אָפּזאַץ-מעגליכקייטען אין גריכענלאַנד, צאָהלונגס-בעדינגונגען, צאָל-טאַריף א. אַז. וו. די פּאָלוטישע און וואַלוטע-בעדינגונגען אין גריכענלאַנד זענען, ווי עס פערזיכערט די אַטענער האַנדעלס-קאַמער, פּאָלשטענדיג נאָרמירט, און די צאָהלונגס-שוועריגקייטען פון די גריכישע אונטערנעמונגען האָבען זיך בערייטענד פערבעסערט.

* * *

רעשטען-עקספּאָרט קיין פּערסיען

(—) אין פּערסיען איז א שטאַרקע נאָכפראַגע אויף מענער-שטאָפען, וואָלענע און בוימוואָלענע רעשטען, זיי זאָלען קלעקען אויף אַנ'אַנצוג (קופּאָנען). לאָדזער פירמעס, וואָס בעזיצען אַזעלכע מאַטעריאַלען, קענען זיך ווענדען פאַר דעם פערשטענדיגען מיט דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער.

אויפּאַדלאַשטש.

(§) דאָס לאָדזער האַנדעלס-געריכט האָט נעכטען געשטעלט אונטער אַנ'אויפּאַדלאַשטש די פירמע „ברידער לעווינסאָן" אין פאַביאַניץ לויט דעם מיטטיילונג פון קוראַטאָר זענען די אַקטיווען פון דער פירמע לעווינסאָן העכער פון די בעסיווען אַלס צייטווייליגער סינדיק איז בעשטימט געוואָרען אדוו. שימאַן קעוויטש.

—O—

געענדיגט דער טערמין פון אריינצי-הען אין מיליטער דינסט

אין דער פיעכאָטא און אין דער שווערער-אַרטילעריע.

(וו) פון 21 ביז דעם 23 אָקטאָבער ווערן אריינגעצויגען אין מיליטער-דינסט די פּאָבאָראָווע, וואָס זענען צוגעשטעלט געוואָרען צו דער אַרטילעריע, קאַוואַלעריע, מאַנעווירירענדער באַאָן, סאַניטאַר-אָפּטיילונגען, מאַטראָזען אויטאָמאָבולים מיט, סאַפּערען און אין דער זשאַנדאַר-מעריע. די וואָס זענען צוגעטיילט געוואָרען צו דער פּיעכאָטע און צו דער שווערער אַרטילעריע, וועלען נישט געהן דיעגען אין דעם טערמין. זיי וועלען ערשט אריינגעצויגען ווערן אין די חדשים פעברואַר און מערץ פון קומענדיגען יאָהר.

—O—

א רעטעניש מיט א וואָגען זאַכען פון א זומער-וואוינונג,

וואָס געפינט זיך איצט אַהן אַ בעל-הבית אין 5. קאָמיסאַריאַט.

אפשר וועט ה' גראַנסקי פון אַלעי קאָשטשושקי 31 זיך בעקענען צו די זאַכען.

(ג) היינטיגען מאָנטאָג האָט און לאָדז פּאַסירט זעהר א מערקווירדיגער פאַקט. אויף ווסכאָדניאַ גאַס האָט די פּאָליציי געזעהן שטעהן א וואָגען מיט זאַכען, וואָס זענען לויט אַלע וואַרשיינליכקייטען ערשט צוריקגעבראַכט געוואָרען פון זומער-וואוינונג. היות צום וואָגען מיט זאַכען האָט זיך א לאַנגע צייט נישט גע-מעלדעט נישט דער פוהרמאַן און נישט דער בעל-הבית פון די חפצים, האָט די פּאָליציי אריינגעפיהרט דעם וואָגען מיט דעם ראַטע-ווירטשאַפט אין הויף פון 5. פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט, ווסכאָדניאַ 38. פון פיל זאַכען, וואָס זענען געפינען געוואָרען אויפ'ן וואָגען, איז צו זעהן, אַז זיי זענען א יודענס. וואָס עס האָט פּלוצלונג פּאַסירט מיט'ן פוהרמאַן איז נישט בעוואוסט.

גלייכצייטיג מעלדעט אונז דאָס פרעס ביורא פאָלגענדען פאַל:

עהערגעכטען איז צוריקגעקומען פון דאַטשע קיין לאָדז דער לאָדזער פאַבריקאַנט ק. גראַנסקי (אַלעע קאָשטשושקי 31), וועלכער האָט אָנפערטרויט די איבערפיהרונג פון זיינע זאַכען דעם לאַנד-ווירט עדוואַרד היידעמאַן. אויפ'ן וועג קיין לאָדז און צו דעם קריסט צוגעקומען אַנ'אומבעקאַנטער מענש, וועלכער האָט געבעטען היידעמאַנ'ען, אַז ער זאָל אוהם אַרויפנעמען אויפ'ן וואָגען ביז צו דעם נאָהענטסטען דאָרף. היידעמאַן האָט אוהם געגעבען די טובה. אויפ'ן וועג האָט דער אומבעקאַנטער פּאַסאַזשיר אַרויסגענומען פון טאַש א פלעשעל בראַנפען, מיט וואָס ער האָט מכבד געווען היידעמאַנען. נאָכ'ן אויסטרינקען א בוטעל בראַנפען, האָט זיך ביי היידעמאַנען פערדרעהט דער קאָפּ און האָט פערלוירען דאָס בעוואוסטזיין. וואָס עס האָט ווייטער פּאַסירט מיט אוהם, ווייסט ער נישט. שפּעטער, זענען דורכגעגאַנגען דאָרפסלייט, וועלכע האָבען בעמערקט ליגען היידעמאַנען אין רוה און א בע-וואוסטלאָזען צושטאַנד. זיי האָבען אוהם געמונטערט, אָבער אַהן פּעולה. מ'האָט אוהם צוריקגעפיהרט אַהיים. ווען ער איז ענדליך געקומען צו זיך, האָט ער זיך דערמאָנט, אַז אוהם פעהלט דער וואָגען מיט די זאַכען, ווי אויך געלד און דאָ-קומענטען.

די פּאָליציי האָט אונטערגענומען אַנ'אויספאָרשונג וועגען דעם רעטזעלהאַפ-טער פּאַסירונג. דער אומבעקאַנטער שווינדלער איז נאָך נישט געפינען געוואָרען.

עס איז נישט אויסגעשלאָסען, אַז דער וואָגען זאַכען, וואָס געפינט זיך איצט אין 5. קאָמיסאַריאַט זאָל טאַקע געהערען צו ה' גראַנסקי.

איידער דער מאַן זאָל איהר „אַפּטון א שפּיצעל", וויל זי בעסער בלייבען אַנ'אַלמנה...

(פון די טראַגי-קאָמישע ראַבינאַט-געשיכטען)

(ג) נעכטען האָט זיך געווענדעט צום ראַבינאַט א יונג ווייבעל, וועלכע האָט נישט געוואָלט אויסגעבען איהר נאָמען, און האָט דערצעהלט אַזאַ מעשה:

זי האָט מיט עטליכע יאָהר צוריק חתונה געהאַט מיט א געוויסען ב. ר. פון הרובעשאָוו. דאָס פּאָר-פאָלק האָט גע-וואוינט אין לאָדז און עס איז זיי געגאַנגען נישט איבעריג פיינעלדיג. די אייני-ציגע מעלה זייערע איז געווען — אַמעריקאַ. זיי זענען געשטאַנען אין א נאָהענטער קאָרעספּאָנדענץ מיט לייבליכע ברידער אין שוועסטער אין אַמעריקאַ, וועלכע האָבען געשיקט דאָלאַרען. נאָך מעהר ווי מיט די דאָלאַרען האָט מען און ווייב זיך געשפּייזט מיט דער האָפ-נונג צו עמיגרירען קיין אַמעריקאַ.

בינו-לבינו איז געוואָרען ערגער. אַז ס'איז נישט אָנגעקומען קיין בריף מיט דאָלאַרען פון אַמעריקאַ, איז צווישען פּאָר-פאָלק געקומען צו גרויסע מחלוקת. און נישט קיין וואונדער: די נויט קאָן צו אַלעם ברענגען... אָבער ענדליך האָט זיך אויסגעוויזען, אַז די זון נעמט שיי-נען פאַר זיי און דאָס שטיקעל מזל שמייכעלט אונטער.

נעמליך: פון אַמעריקאַ איז לעצטענס אָנגעקומען א פעטער בריף מיט דאָלאַ-רען, און אַנ'אָנזאָג צוצוגרייטען דאָקו-מענטען צו אַנ'אויסוואַנדערונג. ביים פּאָר פאָלק איז געבליבען, אַז ער דער מאַן, זאָל אַרויספאָהרען קען הרובעשאָוו נאָך די נויטיגע דאָקומענטען, כדי צוצוגרייטען די צוקונפטיגע נסיעה און גאָלדענעם לאַנד. זענען שוין אַוועק 3 וואָכען, ווי דער יונגערמאַן איז אַוועקגעפאָהרען פון דעם ווייבעל, און מ'הערט נישט און מ'זעהט נישט פון אוהם קען בריף. די פרוי האָט גענומען איבערקלערען גיטעס און שלעכטעס וועגען דעם מאַן. פּלוצ-לונג דערהאַלט זי נעכטען א טרויעריגען גרוס פון א בעקאַנטען, אַז איהר מאַן איז דערטרונקען געוואָרען אין הרובע-שאָוו. אַלס סימן, אַז ער זאָגט דעם אמת האָט דער זעלבער מענש מיטגעבראַכט דעם לעצטען אַמעריקאַנער בריף, וואָס איז אָנגעקומען צום פּאָר-פאָלק וועגען דער אַמעריקאַנער אויפפאָדערונג.

איז דאָך דער פרוי געוואָרען פינס-טער אין די אויגען. זי האָט געוויינט און געקלאָגט און מיט טרעהרען האָט זי דערצעהלט דעם ראַבינאַט איהר ביטער האַרץ אויסדריקענדיג איהר השערה, אַז צוליב דעם, וואָס דער מאַן האָט לעצ-טענס מיט איהר נישט גוט געלעבט, און מעגליך, אַז מיט דער בשורה וויל ער איהר אָפּטון א ווילדען שפּיצעל און אויף אַזאַ אופן וויל ער איהר פּטור ווערען. נאָר אויב עס איז איהר אויפגעלעגט צו בלייבען אייגזאַם — האָט די פרוי גע-קלאָגט — וויל זי בעסער בלייבען אַנ'אַלמנה איידער אַנ'עגונה...

דער מורה-הוראה, וואָס האָט זי אויסגעהערט, האָט דריי מאָל אויסגעשפּיגען פאַר די דיבורים פון דער יודענע, און האָט צוגעזאָגט צו שרייבען א מכתב צום הרובעשאָווער רב, כדי צו דערגעהן דעם אמת פון דער מעשה.

די זאַנ-ארבייטער פאָדערן קויהלען פון מאַגיסטראַט

(§) דעם 9טאַט-פּרעזידענט ה' זשע-מיעניעצקי האָט זיך נעכטען פאָרגעשטעלט אַ דעלעגאַציע פון קאָמונאַלע ארבייטער. די דעלעגאַציע האָט געפאָדערט אַרויס-צוגעבען די סעזאָן-ארבייטער קויהלען אויפ'ן קומענדיגען ווינטער. גלייכצייטיג איז פערלאַנגט געוואָרען צו בעשעפטי-גען די סעזאָן-ארבייטער 4 טעג אין וואָך, כדי מיט דעם פערלענגערטען ארבייטס-טאָג זאָלען זיי קענען אָפּצאָהלען די בע-קומענע קויהלען.

דער פּרעזידענט האָט צוגעזאָגט ו. גערעכטע פאָדערונגען פאָרצושטעלען אויף דער מאָרגענדיגער מאַגיסטראַט-זיצונג.

די געשטערטע געזאַנגונגס-פאָרשטעלונג פון מאָריס לאַמפּע נישט פאָרגעקומען

צוליב א גזירה פון וואַרשאַווער אַרטיסטען-פעראיין.

די פּויסט פונ'ם וואַרשאַווער יודישען אַרטיסטען-פעראיין האָט זיך אַ פּנים זעהר שטאַרק פערטאָפען אויפ'ן יודי-שען טעאַטער. אָט איז נאָך א ביישפּיל פון דער ברוטאַלער דיקטאַטור, וואָס הערשט אין דעם דאָזיגען פעראיין.

נעכטען אָוועגד האָט דער מאַלאַנטפּו-לער אַרטיסט מאָריס לאַמפּע געזאָלט דאַבען זיין געזאַנגונגס-פאָרשטעלונג אין לאָדז. די אַקטיאָרען האָבען זיך געגרייט די בולעטען זענען שוין באַלד געווען אויספערקויפט, און דער גאַסט-שפּילער מאָריס לאַמפּע האָט שוין געהאַט צו-געגרייט זיין האַרציגע געזאַנגונגס-רעדע פאַר'ן לאָדזער פּובליקום און פּלוצלונג איז אָנגעקומען א גזירה פון וואַרשאַווער אַרטיסטען-פעראיין: נישט שפּילען. דאָס טעאַטער פערמאַכען. דער סעזאָן איז נאָך ענדיגט. די אַקטיאָרען האָבען אַריבער-געקלאַפּט דעפּעשען קיין וואַרשא, זיך ממש געבעטען רחמים, אָבער ס'האָט נישט געהאָלפען. גזירה היה — ס'איז א גזירה פון דער פערוואַלטונג און קען שום בקשות, תחנונים האָבען נישט גע-האָלפען. די פאָרשטעלונג איז דעריבער נישט פאָרגעקומען. די קאַסע האָט גע-מוזט צוריק אויסצאָהלען פאַר די בילעטען און דעם טאַלאַנטפולען אַקטיאָר איז צוגענומען געוואָרען די מעגליכקייט זיך צו געזעגנען מיט זיינע פערעהרער.

אָט דאָס איז א דיקטאַטור!

—==—

דער געהיימניספולער דאָקטאָר

שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער היינטיגער צייט.

בעאַרבייט ספּעצ. פאַר'ן „לאָדזער טאָגעבלאַט" פון י. פייערמאַן.

(23-טע פאָרזעצונג)

די גרעפין האָט זיך צולאַכט:

— אַך, דאָס איז דער געשמאַק פון מיין מאַן! וואָס שייך מיר, האָלט איך די דאָזיגע אַלע מאַלערייען פאַר איד-יאָטיש!

— אַך, גיין, — האָט זיך ווענק פערענטפערט — איך האָב יעצט נישט אין זינען די פוטוריסטישע בילדער. איך טראַכט וועגען אונזער נעכטיגער בעגעגניש.

— איך פערשטעה, מיין העד... — האָט זי א שמייכעל געטאָן — איך מוז מודה זיין, אַז איך אָנהויב האָב איך גע-מיינט, אַז איהר זוכט עפּיס א ליבעס-געשיכטעלע. און דאָס האָט מיך שטאַרק געוויילט. גאָט איז אַנ'עדות, אַז איך האָב אין די שפּיל-הייזער עפּיס אַנדערש געזוכט...

ווענק האָט איהר פלינק איבערגעריסען:

— דאָס, וואָס איהר זוכט, וועט איהר, מאַדאַם, געפינען אין מיין אַרבייט!

דאָ איז דער לאַקיי אין טונקעל-רויטען סטיליזירטען קאָסטיום מיט די זילבערנע קנעפּ און בלויע בענדער צוגעקו-מען צו דער גרעפינ'ס מאַמעל און, אַראָפּבויגענדיג זיך, איהר עפּיס געזאָגט אויפ'ן אויער.

די גרעפין האָט זיך געווענדעט צו ווענק'ן:

— מיין מאַן!

זי האָט געקוקט אויף ווענק'ן רוהיג און מיט אַ ערוואַר-טונגדיגען בליק. און בעת דער גראַף איז אַריין, האָט זי ביידע הערען פאָרגעשטעלט איינער דעם אַנדערען.

גראַף האַאָזע איז געווען אַנ'אומגעוועהנליך שלאַנקער מאַנספּערשוין מיט זעהר לעבעדיגע בעוועגונגען. זיין יוגענד-ליכער טעמפּעראַמענט האָט זיך געוואָרפען אין די אויגען. ער איז געווען אָנגעטאָן מיט א פּרעטענציעזער עלעגאַנץ. ער האָט געהאַט א געוואוינהייט צו וואַרפען די העגד און דערביי האָט געבלישטשעט אויף זיין פינגער א רונג מיט אַזאַ פּרעכ-טיגען טייערען שטיין, וואָס ווענק האָט נאָך אין זיין לעבען נישט געזעהען.

דער שטיין האָט געקאָנט זיין א טאָפּאַז, וואָס האָט גע-וואָרפען בלוטיגע קאָלירען, וואָס זענען פּלוצלינג פערוואַנ-דעלט געוואָרען אין א שרייענדיגער מילך-ווייסקייט און די ברעגען, בעת אונטוטען האָט געלויכטען א טונקעל-געל פייער פון מער. די דאָזיגע אַלע קאָלירען האָבען זיך צונויפגעמישט צווישען זיך, בולדענדיג אין צענטער א קליינטשיגע פּערל-אינזעל. די פּערל איז אָבער געווען פון אַזאַ בלויקייט, צו וועלכער אפילו א שאָפיר האָט זיך נישט געקאָנט פערגלייכען.

אַזוי האָט זיך געטראַכט ווענק, נישט קאָנענדיג די אוי-גען אָפּרייסען פון דעם שטיין.

— ער איז עפּוואָס צו גרויס פאַר מיין האַנד — האָט זיך אָנגערופען דער גאַסט, ווי ער וואָלט אַזוי-נאָך געענטפערט אויף דעם גאַסט'ס בליקען. — דעם דאָזיגען שטיין האָב איך געקויפט אין קאַאירא.

דאָס געשפּרעך איז דאַן אַוועק וועגען עגיפּטען, וואָס עס האָט ווענק'ן שטאַרק געגנורזשעט. עס האָט נישט לאַנג גע-דויערט, האָט ער זיך געזעגענט און אַוועק. ער איז געקומען אַהיים א טרויעריגער און אַנ'ענטמוטיגטער.

אָבער ער איז אפילו נישט געזעסען קיין פופצען מינוט ביים טיש, ווי דער דינער האָט אוהם דערלאַנגט א בריף.

ער האָט געלייענט:

„זעהר געעהרטער העד פאָן ווענק!

„עס טוט מיר זעהר לייד, וואָס אונזער צוזאַמען-טרעפונג איז אַנדערש צוגעגאַנגען, ווי מיר האָבען בוידע ערוואַרט. נישט דערפאַר שרייב איך אייך — מיר קאָנען דאָך פיהרען אונזער שמועס אויף אַנ'אַנ-דער אָרט און אין א מעהר פּאַסיגער צייט. אָבער עס איז מעגליך, אַז איהר האָט פערלאָזט אונזער הויז מיט'ן איינדרוק, אַז מיין מאַן איז פשוט א נאַר. דאָס איז צוליב מיין שולד. דעריבער איל איך מיך, אַז איהר זאָלט נישט בלייבען מיט דער פאַלשער מיינונג וועגען א מענש. א מיינונג, וואָס איהר האָט פאַסט צוליב מיין שולד. עס איז אמת — מיין מאַן האָט א נייגונג צו קויפען 'פוטוריסטישע בילדער. דאָס איז זיין שוואַכקייט. איך האָב מיך שוין איבערצייגט, אַז וואָס א מעהר נאַרישען איינדרוק א מענש מאַכט ביים ערשטען מאָל, אַלץ געהנטער ווערט ער שפּעטער אין לעבען.

גו, צום ווידערזעהען... וואו? ווען?

אייער גרעפין רוזי האַאַזע".

— זי הייסט רוזי! — האָט ווענק אויסגערופען צו זיך. וואָס פאַר א זיסער נאָמען! זי שמעקט מיט ליבע און קו-שען!... מען קאָן משוגע ווערען!

עס האָט אוהם אַרומגענומען דער רויש פון א וואַרעמען ווינט, צו וועלכען ער האָט שטענדיג געבענקט...

ער איז אויפגעשטאַנען, האָט זיך אָפּגעטרייסעלט און אויסגערופען מיט כעס צו זיך אַליין:

— א שעהנע געשיכטע! אויפ'ן וועג פון יאָגען א פּער-ברעכער האָב איך מיך דערווייל פערליבט אין א שעהנער פרוי.

דער טעלעפאָן האָט א קלונג געטאָן:

— דאָ רעדט ווינטער!

ווינטער האָט אוהם מודיע געווען, אַז עס ווערט גע-עפענט א ניי שפּיל-הויז. ווענק דאַרף עס בעזוכען. דאָס הויז איז נישט איינגעאָרדענט בלויז ווי א פּרעכטיגער שפּיל-זאַל, נאָר עס איז אויך פערזעהען מיט אַזאַ מעכאַניזם, וואָס פערוואַנדעלט דאָס הויז, באַלד ווי עס בעוויזט זיך פּאָליציי, אין א וואַריעטע-טעאַטער. ער, האָלענדער, איז נאָך דאָרט נישט געווען. אָבער די קאַראַזאַ האָט איבערגעלאָזט אויף זיין טיש א בריף. זי פלעגט שטענדיג די ערשטע זיך דערוויסען אַלע געהיימניספולע סענסאַציעס פון דער שטאָט. זיי האָבען בדעה מיטצונעמען האָלענדער'ן. דערווייל ווייסט ער, ווינטער, נאָך נישט דעם גענויען אַדרעס. אָבער קאַראַזאַ וועט זיי דאָרט אַהינפיהרען. ווינטער האָט דאַן געבעטען ווענק'ן, אַז ער זאָל נישט זאָגען, אַז ער ווייסט עפּיס וועגען יענעם בריף.

מען האָט זיך אָפּגעשמועסט וואו צו טרעפען. א זייגער צעהן אָוועגד איז ווענק קאַוועק אין ראַסטוינ'ס קאַפע, וואו עס איז געווען דער זאַמעל-פּונקט פאַר ווייטערדיגע טאַטען.

VI

דאָס הויז, אין וועלכען זיי זענען אַריין, איז געשטאַנען אין דער פאָדער-שטאָט, אויף איינער פון די מיאוס'טע און העסליכסטע גאַסען, וואָס האָבען געפיהרט קיין שוואַכינג. דאָס אויסערליכע אויסזעהן פון הויז האָט זיך גאָרנישט אונ-טערשיידעט פון די איבריגע שכנות'דיגע הייזער. עס איז גע-ווען א הויז, אין וועלכען עס האָבען זיך געפינען געוועלבער און מעבלירטע צימערן צו פערדינגען. די מעטאַלענע טירען פון די געוועלבער און פראָנט זענען שוין געווען פערמאַכט. די שולדען האָט מען צוליב דער טונקעלקייט נישט געקאָנט אוי-בערלייענען. ווענק האָט אָנגעקוקט דעם נומער פון הויז. עס איז געווען די ציפער פון זיין געבורטס-יאָהר: 86.

אריין אין שמוציגען הויז איז מען געגאַנגען דורך טרעפּען, אויף וועלכע א קליין לעמפּעל האָט צושיקט א טרויעריגען, טונקעלען שיין, אויף די איינוואוינער פון הויז, וואָס האָבען זיך גאַנץ קנאַפּ נעקענט איינער מיט'ן אַנדערען. מען איז אַרויף אויפ'ן צווייטען שטאָק. דאָ האָט זיך געעפענט א גראָבע טיר און פון א שמאָלען קאָרידאָר האָט זיך אַרויסגע-גלימשט א שמאָלער פּאַס ליכט אויף די אָרעמע טרעפּען. דער קאָרידאָר איז געווען אַזוי ווי די טרעפּען. ער איז געווען אונגעאַנצען לעדיג. אַנ'אַלטע, געבעבדיגע ווענדע, שטאַרק אָפּ-גענוצט פון יאָהרען און פון נויט, האָט זיך דאָ געפינען, און אויף איהרע ווענד האָבען זיך געפינען אויסגעמאָלט שוואַרצע און ווייסע פלעקען. די ווענד פון קאָרידאָר זענען געווען בע-דעקט מיט צוריסענע, אַלטע טאַפּעטען.

— דערשרעקט אייך נישט פאַר דעם קאַבצאַנסקען הויז! — האָט קאַראַזאַ אויסגערופען — איהר וועט באַלד זעהן!

(דאָס ווייטערע קומט)

לאדז פאר די געליטענע אין ארץ-ישראל

די גרינדונג פונ'ם נויט-הילף-קאמיטעט מיט פערטרעטער פון גאנצען לאדזער יודענטום.

(:) מאנטאג אווענד איז אין לאקאל פון ציוניסטישען קאמיטעט פארגעקומען א גרויסע פערזאמלונג וועגען שאפען אין לאדז אן אונפארטייאישען גרויסען רעטונגס-קאמיטעט פאר'ן ארץ-ישראל-יודענטום.

די פערזאמלונג ווערט געעפענט דורך ה' צבי ליטווין און דערויף ווערט אלץ פארזיצער אויסגעוועהלט ד"ר מ. ברוידא וועלכער דערמאנט אין קורצע ווערטער די טראגישע געשעהענישען אין ארץ-ישראל און ווייזט אן אויף דער נויטווענדיגקייט פון א דרינגענדער הילף.

דערויף האלט א לענגערע רעדע פרעזעס לעווינזאהן פון ווארשא, וועלכער איז ספעציעל געקומען צו דער דאזיגער פערזאמלונג. ער גיט אן'אלגעמיינע בארא-מעטער [illegible] פון די געשעהענישען אין ארץ ישראל, רעדט וועגען די סיבות פון דעם און וועגען די אויסזיכטען אויף א פערשטארקטער עליה און דער נאהענטסטער צוקונפט.

וואס שייך דער הילפס-אקציע דריקט ה' לעווינזאהן אויס די האפנונג, אז דאס יודישע לאדז וועט געוויס נישט אפ-שטעהן אין דעם פרט פון ווארשא. וויא כשטארקער עס וועט זיין די הילף, אלץ ווירקונגספולער וועלען זיין די רע-זולטאטען. די מאטעריעלע הילף, וועט אין דער אקציע וועלען זיך בעטייליגען אלע יודען, אהן אונטערשיד פון פארטיי און ריכטונג, וועט גלייכצייטיג זיין א שטארקע מאראלישע און פאליטישע הילף. דער רעדנער בעגריסט די „אגו-דה", וועלכע בעטייליגט זיך אינ'ם צענ-טראלען הילפס-קאמיטעט אין ווארשא.

ה' ספעקטאר געפינט אז, צוליב דער קאטאסטראפאלער לאגע אין ארץ-ישראל טאר מען זיך אין איצטיגען מא-מענט נישט בעגנוגענען מיט דער אקציע פון געלד-זאמלען — מען דארף טוען ווייל טערע ארבייט צו העלפען דעם יודישען ישוב. ער ווארפט דעם לאזונג וועגען א יודישען לעגיאן.

דער פארזיצער ערלויבט נישט ארוים צופיהרען די דיסקוסיע אויף זייטיגע וועגען.

אויך ה' יוזעף קאהן, פרעזעס פונ'ם לאנדעס-פערבאנד פון די מעקסטיל - פאבריקאנטען ערקלערט, אז ער איז גע-קומען צו בעטייליגען זיך אין א פער-זאמלונג, וואס בעצוועקט צו שטילען די נויט פון אונזערע שווער-געפרובטע ברי-דער אין ארץ ישראל ער אליין איז נישט קיין ציוניסט, דער פערבאנד, וועלכען ער רעפרעזענטירט איז אפילו נישט קיין ריין-יודישער, אבער אין דער הילפס-אקציע איז ער גרייט זיך אקטיוו צו בעטייליגען.

ארוו. ווייצמאן ערקלערט אין נאמען פון דער לאדזער קהלה-פערוואלטונג, אז זי וועט זיך בעטייליגען נאר אין א שטרענג - אונפארטייאישען קאמיטעט, וואס וועט ארבייטען לויט'ן מוסטער פונ'ם ווארשאווער הילפס-קאמיטעט, ד. ה. ווען ער וועט זיין אנגעשלאסען אן דער קהלה און דעם פאל איז אויך די קהלה גרייט צו געבען איהר לאקאל און איהר אד-מיניסטראטיווען אפאראט.

ארום דער ערקלערונג ענטוויקעלט זיך א לאנגע און הייסע דיסקוסיע.

פרוי ספעקטאר גיט אפ אן'ערקלערונג אין נאמען פון „וויזא", אז דער פרויען-קלוב וועט מיט דער גרעסטער ברייטוויליגקייט אקטיוו מיטווירקען אין דער הילפס-אקציע. די רעדנערין לייגט אויך פאר צו זאמלען מאנופאקטור-סחורות פאר די געליטענע יודין אין ארץ ישראל.

ראבינער י. מ. ביאלער לייגט פאר צו מאכען אויף דער פערזאמלונג די ערשטע שריט פון דער געלד-זאמלונג. ער אליין דעקלארירט 500 זל.

לויט'ן פארשלאג פון ארוו. ווייצמאן ווערט ערקלערט א הפסקה אויף 10 מי-נוט און עס ווערט בעשטימט א פער-שטענדיגונגס-קאמיסיע פון פערטרעטער פון פערשידענע גרופירונגען.

נאך דער הפסקה האט דער פארזי-צער ד"ר ברוידא פארגעלעגט פאלגענ-דע רעזאלוציע:

1) עס ווערט געגרינדעט אן'אלגעמיי-נער אונפארטייאישער הילפס-קאמיטעט, פאר די געליטענע אין ארץ ישראל, 2) עס ווערט נעמען צו קענטעניש די מיט-טיילונג פון דער קהלה, אז זי שטעלט אין רשות פון קאמיטעט איר לאקאל און אדמיניסטראטיווען אפאראט, 3) דער קאמיטעט גופא וועט אויסשטעלען די אופנים פון זיין ארבייט.

די רעזאלוציע איז אנגענומען געווא-רען נאך א לענגערע דיסקוסיע.

דאן איז געוועהלט געווארען א קאמי-טעט, אין וועלכען עס זענען אריין:

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע: די ה"ה ליטווין, לאוניק יאשל, לעווענטאל „מזרחי" — ראבינער י. מ. ביאלער, וו. זילבערשטיין. „התאחדות" — 2 פער-טרעטער. „וויזא" — פרוי רעזניק, פרוי ספעקטאר. יודישע קהלה — 2 פער-טרעטער. „אגודה" — 2 פערטרעטער. פאלקס-פארטיי — פראנקענטאל, גלאט-מאן. קרן היסוד — ב. וואקס, ג. קארא-משינסקי. „בני ציון" — (גנעזער'ס ראַיאָן) — מ. פלאצקער, ז. קליין. „קראַיאַ-ווי זוויאָנזעק" — יוזעף קאהן. סוחרים-פערבאנד, פיעטריק. 73 — מאלאכאווסקי און לעווענשטיין, סוחרים-פערבאנד פיעטריק. 10 — רעד. ע. האמבורסקי און מאזור. קלייןהענדלער, פיעטריק. 6 — טוסק, גערטלער. פאבריקאנטען-פער-איין, זאכאדניא 68 — וואלפער און רא-זען. צענטר. האנדוו. פערב. פאלודנ. 4 — האפמאן, לובלינסקי. קאליניאל-הענדלער — גאלדקאפף. האנדוו. פערב. זא-ווארזקא 5 — יוזעפאוויטש. הויזבעזי-צער — מ. העלמאן, ראזענבלאט, קליין-הענדלער, זאווארזקא 5 — פ. חארי. קליינהענדלער, אגראדאווא 10 — ל. ראזענבערג, ג. וואלמאן. „בני ברית": ד"ר שוויג, פאוועל ראזענטאל. יובילערען-פעראיין: סענדאווסקי. קצבים-פעראיין: יוסף זילבערבערג. שמוקער-פעראיין: ש. נייפעלד. שניידער - מייסטער - פער-איין: צארניצקי, בעסער. אויסערדעם איז פאר אקלאמאציע געוועהלט געווארן ד"ר מ. ברוידא. עס איז אויך בע-שלאסען געווארען איינצולאדען די פאר-שטעהער פון דער פרעסע מיטצוארביי-טען אין נויט-הילף-קאמיטעט. דער קא-מיטעט וועט אויך איינלאדען צו מיט-ארבייט אלע יוגענד-ארגאניזאציעס.

* * *

נעכטען איז אין לאקאל פון „דאפ-ראטשינאשטש" פארגעקומען די קאנס-טיטואירונגס-זיצונג פון ניי געגרינדעטען הילפס-קאמיטעט פאר די געליטענע אין ארץ ישראל. נאך לענגערע דעבאטען איז געוועהלט געווארען א עקזעקוטיווע און פאלגענדען צוזאמענשטעל: פון דער קהלה — פרעזעס מינצבערג, ווייצמאן און א דריטער פרנס, פון דער ציוניס-טישער ארג. ה' ליטווין, פון סוחרים-פעראיין פעטריקאווער 10 — פ־עזעס עמנואל האמבורסקי, פון פעטריקאווער 73 — ה' מאלאכאווסקי, פון קליינהענד-לער-פעראיין אגראדאווא 10 — פ. ע. ראזענבערג, פון האנדווערקער-פערבאנד פאלודניאווא 4 — פרנס האפמאן און ה' גלאסער. פון הויז-בעזיצער פעראיין — משה העלמאן, פון דער אגודה — — — ג. שווארץ, פון „מזרחי" — י. ביאלער, פון „התאחדות" — ליבעשיץ, פון „וויזא" צאהן-ארצט רעזניק, פון פאבריק-אנטען-פעראיין (קראַיאָווי זוויאָנזעק) — ה' יוזעף קאהען און ה' לומאן, פון דער פאלקס-פארטיי — מ. פראנקענ-טאל, פון נייערם ראַיאָן — ה' קליין, אויסער זיי זענען אויך געוועהלט גע-ווארען איינשטימיג ד"ר ברוידא, ב. וואקס, סענאטאר בורזינער און ד"ר זאקס.

—0—

סאניטאר-סעקציע בײ „מחזיקי חולים"

(—) בײם פעראיין „מחזיקי חולים" (קילינסקי 120) איז געשאפען געווארען א יוגענד-סעקציע, וועלכע וועט אויס-פיהרען אלע סאניטארע פליכטען פונם פעראיין. אלס פרעזעס פון דער סאני-טאר-סעקציע איז ה' נארל ראזענבלאט, וויצע-פרעזעס — ה' שלמה פרידריך, סעקרעטאר ה' רפאל אלטמאן, קאסיר — ה' יעקב גראסמאן. אין דער פערוואל-טונג זענען אריין אלימלך וויעזשבא, אפרים גאלדבערג, יודעל גוטגאלד, מאיר פעלדמאן, פישעל וויסקאיחל און דוד לעווי.

די יוגענד-סעקציע נעמט אונטער א זאמעל-אקציע לטובת די געליטענע אין ארץ ישראל.

שרפה אין א וואטע-פאבריק

(§) אין דער וואטע-פאבריק פון דוד גיראלסקי (פעטריק. 214) איז נעכטען אויסגעבראכען א שרפה צוליב א קורץ-שלוס. די פייערלעשער האבען גיך איינ-געלאשען די שרפה.

טויטען-שפרינג פון א גנב

(§) מיט עטליכע טעג צוריק האבען מיר מיטגעטיילט וועגען פאטאלען שפרונג פון גנב חיים יוסף נאסאל, וועל-כער איז, ראטעוועדיג זיך פון נע-שען, וועלכע האבען אוהם נאכגעיאגט, אראפגעשפרונגען פון 2 שטאק. פון דעם שפרונג זענען ביי אוהם צובראכען גע-ווארען די פיס און איז נעכטען גע-שטארבען אין שפיטאל.

א דערשטיקט קינד אויפ'ן צמענטאוש

(§) אויפ'ן קאטוילישען צמענטאזש אין לאיני האט מען נעכטען געמאכט א שרעקליכע ענטדעקונג. נעבען א קבר האט מען געפונען א שאכטעל מיט'ן טויטען קערפער פון א ניי געבוירענעם יונ-געלע. דאס קינד איז דערשטיקט גע-ווארען. די פאליציי זוכט איצט די מו-טער-מערדערין.

קופאן № 61
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קאן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.
גילטיג היינט מאנטאג, דעם 2. סעפטעמבער פון 8—9 אוו.

ווען איהר געהט אריבער די גאס
קוקט מיט אפענע אויגען: איהר קענט בלייבען אן'איינציגער קאליקע
אדער גאר געפינען דעם טויט
היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען.

היינט א תענית צבור אין לאדז.

(—) דער לאדזער ראבינאט האט זיך פערשטענדיגט מיט די רבנים פון די ארומיגע שטעט ארויסצורופען היינט, מיטוואך א תענית צבור אין לאדז און אין דער סביבה. דער תענית וועט דויערן ביז נאך יום-כפור קטן.

לטובת די געליטענע יודען אין ארץ-ישראל

געזאמעלט דורך די פירמע „זינגער און לאכמאן" אלעקסאנדריסקא № 2 200,50 זל. לטובת די געליטענע יודען אין ארץ-ישראל, פון פאלגענדע פער-זאנען:

פירמע זינגער און לאכמאן 50 זל., שמעון נייהויז 20 זל. יחיאל וואקס 16.50 גבריאל זעלמאן, חיים ברוך קרעל, לייביש מענדראווסקי צו 10 זל. יעקל קליינמיץ 7.50, פייביל בענקעל, העניך בענקעל, העניך ליטווין, מרדכי אליהו פוקס, משה גאלדבערג, שאיל יואל לאכמאן, אברהם אהרן גאלדבערג, שלמה לאסמאן, משה ראזמאן, יצחק ביאלעק, שלמה פאטאק, יאנקעל אלשטיין צו 5 זל., ש. ראטענ-בערג, וויקסעלפיש צו 3 זל., שלאמען חאוליק 2.50, אביגדור חיינבערג, אברהם מאשקאוויטש, ברוך פיינטוך צו 2 זל., הערשקע קליינמאן, יעקב גלאס צו 1 זל.

צוזאמען 200,50 זל.

דאס פערסאנאל פון דער פירמע ברידער נאדעל 29 זל.

נפתלי צבי נאכימאוויטש 10 זל.

פנחס טעסטילער 5 זל.

ביז איצט איז געזאמעלט געווארען דורך חברת „הדרת בחורים" זאכאדניא 22 35 זלאטיס.

בערוהיגונגס-דעפעשען פון לאדזער אין ארץ-ישראל.

א גאנצע רייה יודישע פאמיליעס אין לאדז האבען נעכטען ווידער דערהאלטען בערוהיגענדע דעפעשען פון זייערע קרו-בים אין ארץ ישראל:

ה' מענצער (וואסכאדניא 45) האט בעקומען א דעפעשע פון זיין זוהן אין חיפה, אז דארט איז שוין רוהיג. ה' בנימין גוטער אזוי אויך ה' בענדעט וואר-שאווסקי האבען בעקומען דעפעשען פון זייערע קינדער און קרובים, אין תל-אביב, אז דארט איז פולשטענדיג רוהיג.

הזכרה-אווענד נאך די געפאלענע אין ארץ-ישראל אין צענטראלען האנדווערקער-פערבאנד.

און צוזאמענהאנג מיט די לעצטע גע-שעהענישען אין ארץ ישראל, ארדענט היינט אווענד איין דער צענטראלער האנדווערקער פערבאנד (פאלודניאווא 4) א הזכרה-אווענד נאך די געפאלענע אין ארץ ישראל.

די הזכרה וועט מאכען קאנטאר אל-טערמאן. ה' לומאן וועט רעדען וועגען די בלוטיגע געשעהענישען אין ארץ ישראל.

א פרוי אריינגעפאלען אין א פילטער

(§) נעכטען אווענד איז די קריסטין פאולינא וואצקאווסקי אריינגעפאלען אין קלאזעט-גרוב פון וואסכאדניא 16. אויס'ן געשריי פון דער אריינגעפאלענער זע-נען זיך צונויפגעלאפען די לאקאטארען, וועלכע האבען ארויסגערופען די גיכע הילף. נאכדעם טרויסט פון הויף איז צא-נויפגעשטעלט געווארען א פראטאקאל פאר לאזען אפען דאס קלאזעט-גרוב.

—0—

א גנבה, וואס איז ענטדעקט געווארן צוזאמען מיט די גנבים.

(§) אויף הויזלער'ס גאס 5 געפינט זיך די זאקען-פאבריק „זעוו", וואס גע-הערט צו הערמאן וויינרויב, וועלכער וואוינט אויפ'ן פאבריקס-הויף.

צוריקקומענדיג פון זומער-וואוינונג האט ה' וויינרויב פעסטגעשטעלט, אז מען האט אוהם בעגנב'עט. די באלד אונטערגענומענע אויספארשונג האט דער פאליציי געבראכט א גינסטיגען רע-זולטאט. נעמליך, אין דער וואוינונג פון דער פאסערין אסיבארסקא (הויזלער'ס גאס 31) זענען געפונען געווארען פיל זאכען, וואס זענען גע'גנב'עט געווארען ביי ה' וויינרויב. ווען מען האט די פא-סערין גענומען אויפ'ן ציטבעל, האט זי דערצעהלט, אז דער 18-יעהריגער וואצ-לאוו טונעלסקי האט איהר געבעטען אוהם צולאזען לייגען די זאכען אויף איני-גע טעג. דונעלסקי איז אויך ארעס-טירט געווארען און האט אויסגעגעבען זיין שותף קארעל לאיקא.

קאסע-ברעכער אין פאביאניצער פינאנץ-אמט

(§) אין דער נאכט פון מאנטאג אויף דינסטאג האבען אומבעקאנטע גנבים זיך אריינגעקריגען אין פאביאניצער פי-נאנץ-אמט. די גנבים האבען געפרובט צו צוברעכען די פייער-קאסע. פון דעם ביי-נאכטיגען פארען זיך האט זיך אויפגע-וועקט אין שכנות'דיגען צימער דער ליי-טער פון פינאנץ-אמט, וועלכער האט טעלעפאניש ארויסגערופען פאליציי. זיין שטילען טעלעפאנישען געשפרעך האבען דערהערט די איינברעכער, און זיי זענען נעלם געווארען. פאליציי האט אויסגע-נענומען אן'אויספארשונג.

Dr. med. A. Mazur
ספעציאל-ארצט פאר האלז, נאז און אויערן-קראנקהייטן
פיעטרקאווסקא 65, — טעל. 66-01
נעמט אן פון 12.30—1.30 און 4—6 אוונט

Dr. Wołkowyski
צוריקגעקעהרט
צעגיעלניאנא 25
טעלעפאן 26-87
ספעציאל-ארצט פאר הויט ווענערישע קראנק-הייטען און מענער-שוועכע. אלע-ארט אנאליזען בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8—2, און פון 6—9 אווענד.
בעזונדער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med Adam BENDER
האט זיך איבערגעצויגען אויף
נארוטאוויטשא 30 טעל. 14-75
ספעצ. פאר אינערליכע און הארץ-קראנקהייטען
נעמט אן פון 5—7 נאכמיטאג.
0085

Dr. Niewiażski
האט זיך איבערגעצויגען
אויף אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אן פון 8—11 מיטאג און פון 5—9 אווענד.
ספעציאל-ארצט פאר סיפיליס, טריפער און מענער-שוועכע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
פאר דאמען ספעציעלער ווארטע-זאל.

אנאנסען אין „לאדזער טאגעבלאט" האבען דעם גרעסטען ערפאלג

בלוטיגע עקזעקוציע אין בושעזשין

קאמארניק שיסט און פערוואונדעט א יודישען יונגערמאן

(§) נעכטען פרוה איז געקומען קיין בושעזשין דער מיטארבייטער פון דעם וועלכער האט געזאלט דורכפיהרען א לי-צומאציע אין דער רעפירמע „קראַוויעצקי און לעמשוצקי" אויפ'ן סמך פון א „ווי-ראק" פון דער לאדזער פירמע. א. לעווי-קאוויטש פעטריקאווער 189. צוזאמען מיט'ן קאמארניק איז מיטגעקומען קיין בושעזשין דער מיטארבייטער פון דער לאדזער קרעדיטאר, ה' זעליג ברענער.

נאכדעם ווי די עקזעקוציע איז שוין געווען דורכגעפיהרט, איז דער קאמאר-ניק מיט ה' ברענער ארומגערינגעלט גע-ווארען פון א גרופע צוהויצטע לייט, וועל-כע האבען געגומען זידלען דעם קא-מארניק. ווילענדיג פטור ווערען פון די זידלער — האט דער קאמארניק ארויס-געכאפט דעם רעוואלווער און אויסגעשאסען. א געוויסער בובער איז פערוואונ-דעט געווארען און שארבען פון קאפ. א פערוואונדעטען האט מען אוהם איבער-געפיהרט קיין לאדז.

די בלוטיגע עקזעקוציע האט צווישען די בושעזשינער יודען איבערגעלאזט א שווערען רושם.

פונ'ם עקראן

סעזאן-ערעפנונג אין איבערגעבויטן „קאסינא"-טעאטער.

אין אונזער עלעגאנטעסטען קינא-טעאטער „קאסינא", וואס איז אין משך פון די לעצטע חדשים אונגאנצען פריש איבערגעבויט און רעמאנטירט געווארען איז נעכטען פארגעקומען די ערעפנונג פון ווינטער-סעזאן.

„קאסינא" איז איצט ווירקליך דער פערל פון די לאדזער קינאס און אהן שום ספק איינער פון די הערליכסטע קינאס אין פוילען בכלל. די פאיעס, ווי די אריינגאנגען, אלץ איז אין עלט-גרוים שטעטישען סטיל מיט א פיינער, דיס-קרעטער עלעגאנץ. עס איז באמת א פא-מיליען-אקציע צו פערברענגען א פאר שעה אין „קאסינא", בפרט, ווען די דירעק-ציע ווייזט ארוים דעמזעלבען גוטען גע-שמאק בײם אויסוואהל פון די פילמען.

צו דער ערעפנונג איז געגעבען געווא-רען „די שמאט פון ליבע" (דער לאמי-נישער קווארטאל), א פילם, וואס איז אויסגעפיהרט מיט א שפינענדער פראכט פונקעט און מערקווירדיגער פרעצוזי-טעט פון דער רעזשי.

א כעלעמער...

א מעשה מיט א אויטא און מיט פיפיגע שווינדלערס

(§) לעצטענס האט זיך אריינגערע-קליבען וואוינען קיין טושין דער כעלעמער יוד בערל אייכען. ער האט מיטגעבראכט מיט זיך א נישקשה'דיגען קאפיטאל און האט בעשלאסען צו קויפען אן'אויטא-בוס, כדי צו פערלעגען א געהעריגע אויטאבוס-קאמוניקאציע צווישען טושין און דער סביבה.

נעכטען האבען זיך געמעלדעט צו איי-כענען צוויי יונגע מענשען, וועלכע האבען ערקלערט, אז זיי האבען בולינג צו פערקויפען א גוטען אויטאבוס. און אז מען געהט קויפען אן'אויטאבוס מוז מען אוהם צוערשט אויספראבירען. צו ליב דעם האבען די יונגעלייט געפאדערט ביי איכענען 25 גילדען אויף בענ-זין. מורא האבענדיג, אז זיי זאלען אוהם נישט בעשווינדלען האט ער טאקע גע-געבען די 25 גילדען און תוך כדי דבור זיך אוועקגעזעצט אין אויטאבוס ווא-מען בוז מ'וועט ברענגען בענזין. ה' איי-כען האט אבער נישט בעוויזען צו דערווארימען דאס געזעס הינטער זיך, און עס איז געקומען דער שאפער פון אויטאמאביל, וועלכער האט געפיגעט איינכענען וואס ער וויל.

דא האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער אויטאבוס, וועלכער איז געוויזען געווא-רען איינכענען איז גאר א פרעמדער. די יונגעלייט האבען נאר געזוכט א שאנס צו כאפען 25 זל.

קרעדיט פאר פוילישע אינדוסטריע-אונטערנעמונגען אין יוגאסלאוויען

(ג) דער לאדזער האנדעלס-קאמער ווערט מיטגעטיילט פון די מאגיסטראַ-טען פון די יוגאסלאווישע שטעט זאַגרעב-ניק און ווארשאווין, אז די דאזיגע מא-גיסטראטען האבען דורך דער פערמיט-לונג פון פוילישען גענעראל-קאנסולאט אין זאגרעב, געבעטען מיטטיילען די פוי-לישע אינדוסטריעלער, אז זיי זענען גרייט צו מאכען גרויסע פערליינטערונ-גען און געבען קרעדיט ביי דער איינ-ריכטונג פון פוילישע אינדוסטריע-אונ-טערנעמונגען אין די ביידע יוגאסלאווי-שע שטעט. אינפארמאציעס גיט די האַנ-דעלס-קאמער.

דרייסטע גנבה אין צענטער שטאט

(§) בעת דער קריסטליכער בעקער בענוצער יוזעף מאמאלא איז זונטאג גע-ווען אויף זומער-וואוינונג, האבען גנבים זיך אריינגעקריגען אין זיין וואוינונג (אנדזשעיא 16) און צוגענומען מלבו-שים און בייזשטערייע אין דער ווערט פון 12.000 זל. די פאליציי האט נאך גוט ענטדעקט די גנבים. ווי מיר דערוויסען זיך, וועט ה' מאמבאלא נישט ליידען פון דער גנבה, ווייל ער איז געווען אסע-קורירט און א פערזיכערונגס-געזעלשאפט.

אויסוואנדערונג פון קליינע שטעטלער אין רוסלאנד

(ענדע פון זייט 3)

פון א ריין יודישען שטאנדפונקט, נאר פון נישט־אלגעמיין־מלוכה'שען און די אל־געמיינע מלוכה־אינטערעסען פאדערען, אז דער טראפ פון עקאנאמישער אויפלעבונג זאל געלעגט ווערען נישט אין די ראיאנען פון רעכטען ברעג פון דניעפר, נאר אין די ראיאנען וואס ליגען אויפ'ן לינקען ברעג.

דערפאר איז די לאגע פון די לינקברעגי־גע יודישע שטעטלעך נישט אזא שרעק־ליכע ווי פון די רעכט־ברעגיגע. די מא־סען־אויסוואנדערונג וואס בעמערקט זיך אזוי שטארק אין די געגענדען פון וואלין און פאדאליע בעמערקט זיך נישט אזוי שטארק אין די געגענדען פון פאלטאווע, יעקאטערינאסלאוו אדער כארקאוו. אמת, די לאגע איז דארט אויך נישט קיין גע־וואלדיג גוטע, אבער אמווינציגסטען זע־נען דארט פערהאן פערספעקטיוועז, אז זי קאן זיך פערבעסערן. מען האפט אויף פינף־יאהריגען פלאן וואס דארף אריינטראגען אן עקאנאמישע אויפלעבונג אין יענע ראיאנען. מען שטעלט אוים דערויף, אז יודישע יונגעלייט וועלען קא־נען דארטען אנקומען אויף פאבריקען און די ארומיגע שטעט. מען מוטשעט זיך מיט גערטנעריי, מיט עופות־צוכט און מיט אנדערע ביי־שטעטלדיגע ווירט־שאפטליכע ארבייטען וואס ווערען ערמו־טיגט דורך קרעדיטען פון דער רעגירונג. מען רעדט וועגען ענטוויקלען זייד־פלאנ־צאצעס. דער קוסטאר קריגט דארט אפ־טער רויה־מאטעריאלען. יודען גיבען זיך דאר משנהלעך אן עצה מיט קאא־פעראטיווע אונטערנעהמונגען. מיט איין ווארט — קיין האניג לעקט מען מאקי נישט, אבער פון שטעטעל סתם און דער וועלט ארויס לויפט מען דארטען אויך נישט.

פערהעלטניסמעסיג בעסער איז די לאגע פון דעם שטעטעל און ווייס־רוסלאנד.

ווייסרוסלאנד איז ארים. און חוץ פיל ארימער ווי אוקראינע. אבער אין ווייסרוסלאנד איז פערהאן לעדיגע ערד ארום די שטעטלעך — א זאך, וואס אויף אוקראינע איז עס נישטא. גיט מען די דאזיגע ערד אוועק פאר יודישער גערטנעריי. עס ארגאניזירען זיך יודי־שע קאלעקטיווע גארטענס און דאס העלפט און א געוויסער מאס די לאגע פון דעם ווייסרוסישען שטעטעל.

די לאגע אין ווייסרוסלאנד איז בכלל בעסער דערמיט, וואס דארטען נעמט די רעגירונג א דירעקטען אינטערעס אין דעם יודישען שטעטעל. זי ארבייט אליין אוים פלענער פאר דעם שטעטעלי זי אסיגנירט פאר'ן וואוילזיין פון שטע־טעל געלד פון דעם אלגעמיינעם מלוכה־בודזשעט זי ציינט ארוים את דעם לע־בעדיגען אינטערעס צו דער אויפלעבונג פון שטעטעל, וואס די אוקראינישע רע־גירונג ווייזט נישט ארוים.

דער סך הכל פון דעם יודישען שטע־טעל איז דערפאר היינט צו טאג אין סא־וויעטישען פערבאנד אזא: אין דער רעכטער טייל פון אוקראינע וועט פון שטעטעל אונגיכען קיין זכר נישט בלייבען. אין דער לינקער טייל פון אוקראי־נע איז פערהאן האפנונגען, אז די לאגע פון יודישען שטעטעל וועט גיהן צו בעסערן. אין ווייסרוסלאנד לאזען זיך אין געוויסע שטעטלעך איצט פיהלען סימנים פון עקאנאמישער אויפלעבונג, באטש א היפשע צאהל יודען, בעזונדערס יונגוואקס, מוז פונדעסטוועגען אפילו פון דארט זיך לאזען וואנדערן אין די גרע־סערע שטעט און אין די קאלאניעס...

רעדנדיג וועגען דער לאגע פון יודי־שען שטעטעל מוז מען אויסטיילען בע־זונדער די יודישע יוגענד פון שטעטעל. אויף איהר גורל, אויף דעם גורל פון דער יוגענד, איז וויכטיג זיך אפצוּ־שטעלען בעזונדער.

די יודישע יוגענד פון שטעטעל, אט יענע וואס איז אלצעהן — צוואנציג יאהר אלט, וואס געדענקט די צייטען פון צאריזם גאנץ נעפעלדיג, וואס איז פאקטיש שוין א יוגענד א סאוויעטישע, פון דער סאוויעטישער עפאכע, איז אין אן ענגערן קלעם, ווי דער עלטערער דור יודען.

וועגען די עלטערע יודען פון שטעטעל האט מען זיך שוין צוגעוואוינט צים געדאנק, אז נאך א יאהר און נאך א יאר און זיי וועלען אויסשטארבען, וואס וועט אבער זיין דער סוף פון דעם יונגען דור, פון דעם וואקסענדיגען? וואס וועט ווע־רען מיט יענע יונגעלייט פון שטעטעל, וואס האבען נישט קיין פראלעטארישען יחוס?..

פראלעטארישער יחוס איז היינט צו טאג א זעהר וויכטיגער ענין אין סא־וויעטען־פערבאנד. אויב איינער פאטער איז גייט געווען קיין פראלעטאריער, אויב ער האט זיך בעשעפטיגט מיט האנ דעל, אדער האט פערמאגט אן'איינגען הויז, דאן זייט איהר א קינד פון א גע־וועזענעם נעפמאן. און קינדער פון גע־וועזענע נעפלייט קאנען נישט אנקומען און קיין לערן־אנשטאלטען, מארען נישט קריגען קיין קוואליפיקאציעס אויפ'ן חשבון פון דער מלוכה, קאנען זיך נישט רעגיסטרירען אויף דער ארבייטס־בירז־שע צו קריגען ארבייט, און זענען בכלל איבעריג אויף דער וועלט.

אין דעם פראצעס פון דער יודישער אויסוואנדערונג ווערט אלץ שארפער און שארפער די נויטיגקייט און נייע שטחים ערד אויף וועלכע מען זאל קענען קא־לאניזירען סיי די עלטערע יודען פון דעם גוסס'דיגען קליינעם שטעטעל, סיי די יונגערע. און דער יודישער קאלאני־זאציע לינט דערוויל די גרעסטע טייל פון דער הילף, וואס קאן געבראכט ווער־רען פאר דעם שטעטעל. קיין נייע לערדי־גע ערד, וואס יודען זאלען קאנען קריגען, איז אבער דערוויל אויף אוקראינע נישטא אט פארוואס די מוער פון „קאמזעט" זענען איצט פעראינטערעסירט נישט בלויז אין בירא־בידזשאן, נאר אויך אין דעם נייעם סיוואשער פראיעקט. אט פאר וואסערענדיג מיט מיר וועגען סיוואש, האט מערעזשין מיר אנומגלטען דערקלערט, אז ער האלט גוט סיוואש פאר'ן קאנקורענט צו בירזשאן. „עס וועט סטייען יודען, אי פאר סיוואש, אי פאר בירא־בידזשאן".

א דונער צושטערט אנ'אלטע קירכע

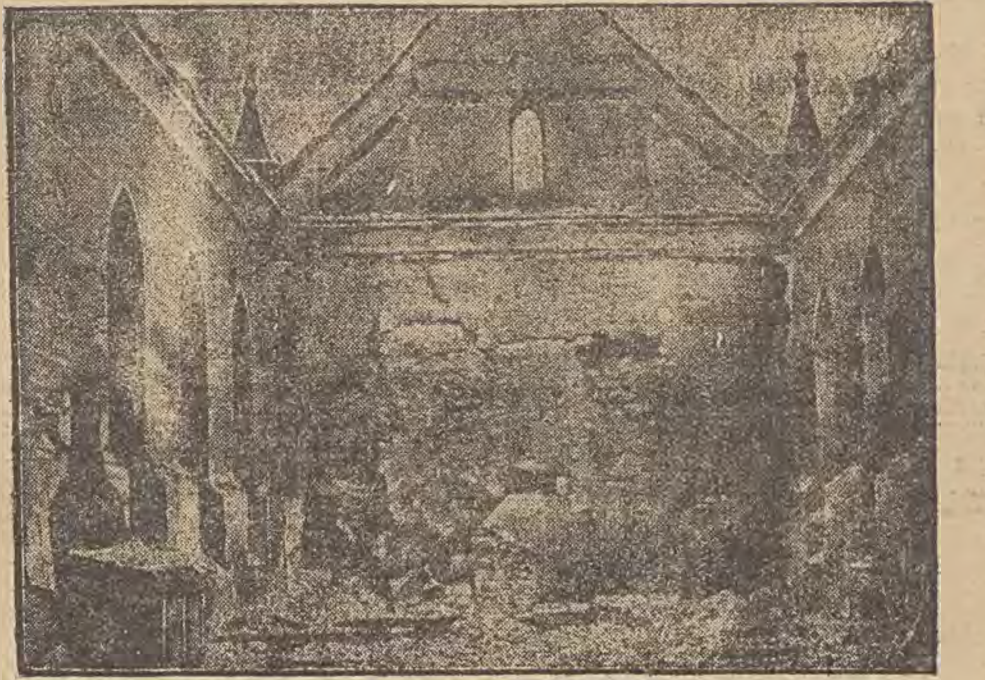

בעת א מורא'דיגען שטורם, וואס האט געבושעוועט איבער'ן שווייצארישען קאנטאן ארנכוואלד, איז א דונער אריין אין דער אלטערטימליכער קירכע אין גראנאוו. די קירכע, וואס איז א שעהנער אנדענקען פון דער אלטער ארכי־טעקטאניק, איז כמעט אינגאנצען צושטערט געווארען.

נאך א קרבן פון לופט־פליהעריי

אין די לעצטע טעג פון פערגאנגענעם חודש האט דער שווייצארישער לופט־פליהער קעהסער אונטערגענומען אנ'אטלאנטיק־רייזע, אפפליהענדיג פון ליסאבאן איבער די אזארער אינזלען. נישט קוקענדיג, וואס עס איז שוין אדורך מעהר ווי א וואך צייט, איז נישט פערהאן קיין שום ידיעה פונ'ם דרייסטען לופט־פליהער. ער איז פערשוואונדען געווארען אהן שפורען.

די פרעבעל־שולע
פון אננא גייסמן האמיעננא 2
נעהמט אן קינדער פון 4—7 יאהר
די קאעדוקאציע מארברייטוננט־שולע נעמט אן קינדער פון 7—9 יאהר.
3772

א שאצונגס־בוך
פון דער לאדזשער וויעוואדזטווא פון דער פירמע
Sp. Ako. Dobieszków
איז פערלוירען געווארען. דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען געגען בעלוינונג אפצוברענגען אין בראנד־האטעל פיעטריק. 72 צו ה' בוכהאלץ

וויכטיג פאר דאמען!
מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען־היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטעסטע היטע איבער־ארבייטע איך אויף גענצליך ניי. פאר נאר 2.50 זל. געדענקט די אדרעס:
23 זאוואדזקא 23
אין הויף. 2־טען איינגאנג, לינקס פארטער.
„TOLA"

Ogłoszenia Fuchs'a to mur
o który oprzeć się może najbardziej zachwiana firma; nie upadnie nigdy, skoro tylko się zwróci o radę reklamową do
Akwizycji ogłoszeń
FUCHS'a
Piotrkowska 50, tel. 21-36

→ מיט פולע רעגירונגס־רעכט (קאטעגאריע A) ←
8־קלאסיגעס מעדכען־גימנאזיום מיט 8 פארברייטונגס־קלאסען (A. B. C.)
פון Marja Hochsteinowa
Wólczańska 23, tel. 14-27
שילעריגס ווערען איינגעשריבען אין די שול שטונדען.
— ביים — גימנאזיום א קינדער־היים לויט סיסטעם פון פראפעס. מאנטעססארי

אויפפאדערונג
דערמיט פאדער איך אויף דעם ה' משה קוריע, וואסאדניא 51, ער זאל אין משך פון 3 טעג בעצאהלען אונזער פערטרעטער ה' נעמס, אל. 1־טער מאי 20, דעם וועקסעל אויף 881 זל., וועלכען איך האב פון איהם בעקומען פאר סחורה אויף 3 אנציגער, וועלכע ער האט גענומען צום אייגענעם געברויך שוין נאכדעם, ווי ער האט איינגעגעבען אויף א „נאדזור". אין געגענפאל נעם איך אראפ פון מיר די פעראנט־ווארטליכקייט פאר די ווייטערדיגע קאנסעקווענצן.
ב. גוטער, נאוואמיעסקא 4.

אכטונג צייטונגס־פערקויפער.
די פערוואלטונג מאכט בעקאנט, אז מוצש"ק ד. ה. דעם 7/9 פונקט 8 א זייגער אוונד קומט פאר צום 2. מאל די יעהרליכע פערזאמלונג מיט דעם טאגעס־ארדנונג: 1) וואהל פון א פארזי־צענדער צו דער פערזאמלונג, 2) קאסע־בעריכט, 3) וואהלען פון א נייע פערוואלטונג און רעוויזיאנס־קאמיסיע.
בעמערקונג: די יעצטיגע פערזאמלונג וועט פארקומען ביי יעדער צאהל מיטגלידער.
מיט אכטונג די פערוואלטונג.
וו. פרעזעס לעדערמאן,
סעקרעטאר: וויעלגאזשאלסקי.

האט רחמנות!
גפתענדיג פון פעטריקאווער 83 ביז פולנאצנא גאס האב איך פערלוירען 30 זל., וואס עס איז מיין גאנץ פערמעגען. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען רחמנות צו האבען און אפצוברענגען דאס געלד צו סאניעוויטש, זאכאדניא 66.

כי ימצא בקרבך איש או אשה אשר ילכו
וואס קלערען צו געהן אין אנ'אנדערע ביורא
ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר, והגד להם
זאלסטו זיי זאגען
אז נור אין ביורא ביים רעכטסקאנסולענט י. מאנעלא
17 פיעטריקאווער 17
52 זאכאדניא 52
טעלעפאן 48־79.
ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאנדאווע זאכען, ביטעס, קלאגע־רעכ, זאבעזפיעשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, קארנע און ציוויל אפע־לאציעס, אדוואקאניעס, אונטערציזיעס, ספעציאליסט פון שותפות־אקטען, אי־בערזעצונגען אין אלע שפראכען
מיט אכטונג
י. מאנעלא פיעטריקאווער 17
דורכגאנג זאכאדניא 52

אלס נאכט־וועכטער
ווער איד א פאסטען. איך בין אויך בעקאנט אין גערטנעריי־ארבייט. אפערטען אפצוגעבען אין רעדאקציע. פון „לאדז. טאג." אונטער „K. H."

אכטונג פראווינץ!!
זעמטליכע עלעקטרישע מאטעריאלען, ווי אויך לאמפען און זשארובקעס עמפעהלט צו די ביליגסטע פרייזען.
Przedsięb. Handl. Elektr. „OHM" Piotrkowska 82, — tel. 60-34 —
הורט! — ווידערפערקויפער ראבאט — דעטייל!

היפאטעקען־געלד
צו ביליגע צינזען
אויף בערלינער הייזער
בעזארגט שנעל
Ch. Regenwetter
Berlin S. 14, Stallschreiber № 33
Telefon: Dönhoff 4337.

Mieszkania
1, 2, 3 i 4 pokojowe z kuchnią i wygodami (kąpielowy, wygoda, elektryczność, gazowe kuchenki) przy ul. Wólczańskiej 97, róg Zamenhofa, nawprost Gimnazjum Niemieckiego i Banku Gospodarstwa Krajowego natychmiast do wynajęcia.

Dr. med. M. LEWITTER
פרויען־קראנקהייטען און אקושעריע
זשעלאזנא 8a — טעל. 37־25
צוריקגעקעהרט.

יודען בני רחמנים!
אנ'ארימער צייטונגס־פערקויפער האט פערלוי־רען 20 זל. מזומנים. דאס איז געווען זיין גאנץ פערמעגען צום האנדלען. דער ערליכער פינדער, וועלכער זוכט ווארשיינליך דעם בעל־אבידה דאס געלד צוריקצוגעבען, ווערט געבעטען אפצוברענ־גען אין אדמיניסטר. פון „לאדזשער טאגעבלאט" פאר'ן צייטונגס־פערשפרייטער.

DYREKCJA
Gimnazjum Humanistycznego Męskiego
I. KACENELSONA
Cegielniana 28, tel. 51-79
איז מודיע, אז נייע איינשרייבונגען פון שילער נעמט אן די קאנצעלאריע טאג־טעגליך פון 11—2 פארמ. און פון 4—7 נאכמ.

אזעלכעס איז נאך נישט געווען!
נאר וואס איז ארויס פון דרוק א העכסט־אינטע־רעסאנט ספר פון יודישען פאלקלאר־אוצר א. ג.
„לעקסיקאן פון יודישע חכמות"
פון הרב ישעיה זלאטניק.
דער לעקסיקאן ענטהאלט די גקליבענע דבורים, גלייכווערטלעך, אנעקדאטען און איינפאלען, פון די גרעסטע חכמי ישראל אין דער לעצטער צייט, וועלכע זענען נאך אין ערגיץ נישט פערעפענטליך געווארען. אנ'אבת'ען גייסטיגען פערגעניגען קאן יעדער יוד געפי־נען אין די חכמות, וועלכע שילדערן מיט'ן עכטען יודישען הומאר און וויץ, וואס זענען אזוי איינגענארטיג און אריגינעל אין דער וועלט־פאלקלאר־ליטעראטור. דאס ספר פאר'ן פרייז 3 זל.
איז צו בעקומען ביים מחבר:
Rabin Sz. Złotnik, Radom.
געגען נאכנאהמע ווערט נישט געשיקט.

א פאבריקס־לאקאל
ווי אויך א וואוינונג פון 2 צימערן און א קוך, אויפ'ן זעלבען הויף אין דער געגענד פון פול־נאצנא צו פערמיטען, עווענטועל דאס פאבריקס־לאקאל אדער די וואוינונג בעזונדער צו פער־דינגען. אפערטען אפצוגעבען אין אדמ. פון „לאדז. טאג." אונטער „A. B."
8652

אבאנעמענטס־פרייז: פער חודש אין פוילען 5 זל., אין ארויסלאנד און אויסלאנד... ביז 20 פרבנק, אין אנדערע לענדער 1,25 דאלאר. אנאנסען־פרייז: פאר א מילימעטער־שורה פארן טעקסט 18 גראשען, פריוואטע 15 גר., אין טעקסט 40 גר., פריוואטע 60 גר., נאכן 12 גר., פריוואטע 10 גר. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאט־מיט 50% טייערער. פון די פרנוזען ווערט נישט ארבעגעבען קיין ראבאט.

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 18.